ΕΒΔΟΜΑΣ

ΈΤΟΣ Α' 1884 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 8 ΙΟΥΛΙΟΥ ΑΡΙΘ. 19

ΠΡΩΙΝΑΙ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

—

ΠΡΩΙΑ ΤΡΙΤΗ

Ἡ ὀρφανή.

Τσιβίτι - βιτιρί, τσιβίτι - βιτιρί.

Ἐπὶ τῶν κλώνων τῆς ἰτέας ἔψαλλον τὰ πουλάκια καὶ εἰς τὴν ῥίζαν ἔκλαιεν ἡ ὀρφανή· ἡ πρωϊνὴ αὔρα ἐβοήθει διὰ τῶν πραέων αὐτῆς ψιθυρισμῶν τὴν φαιδρότητα τῶν πτηνῶν, ἀλλ' ὁ κώδων τοῦ νεκροταφείου συνώδευε διὰ τῆς θλιβερᾶς αὐτοῦ μεταλλοφωνίας τοὺς λυγμοὺς τῆς ὀρφανῆς· τὸ μειδίαμα τῆς ἠοῦς ἀπεδίωκε τὰς σκιὰς ἀπὸ τῶν δένδρων, ἀλλὰ τὸ ἀνημμένον κηρίον ἐτήκετο πρὸς παράστασιν τῆς σβεσθείσης ζωῆς· ἡ δρόσος ἀντενάκλα ἀργυροῦς σπινθῆρας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐπὶ τῶν φύλλων, ἀλλ' ἡ ψυχὴ τοῦ πατρὸς δὲν ἐζήτει ἢ δάκρυα θερμά· ἡ χλόη ἐπρασίνιζεν ὡς ἑορτάσιμος στολισμὸς τῆς γῆς, ἀλλὰ τὸ ἔνδυμα τῆς ὀρφανῆς ἦτο μελανὸν ὡς ἡ πτέρυξ τοῦ θανάτου· τὰ ἄνθη καὶ ὁ ἀμάραντος εὐωδίαζον πρὸς ἐμψύχωσιν τῆς ζωῆς, ἀλλὰ τὸ θυμίαμα ἔκαιε χάριν σκληροῦ μυστηρίου· ὁ ἥλιος ἐσήμαινεν ἀφύπνισιν, ὁ σταυρὸς ἐμαρτύρει αἰώνιον ὕπνον. Ὦ φύσις, πόσον καθιστᾷς σπαρακτικώτερα τὰ ἀνθρώπινα πάθη ἐν τῇ ἀπαρεγκλίτῳ ταύτῃ γαλήνῃ τῆς πρωΐας! δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ μειδιάσῃ ἡ ἠὼς σήμερον ἐνώπιον τοῦ περιλύπου τούτου καὶ ὠχροῦ προσώπου; δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ σιγήσωσι τὰ πουλάκια, ἀκροαζόμενα τὴν θλῖψιν τῆς ὀρφανῆς;

Τσιβίτι - βιτιρί, τσιβίτι - βιτιρί.

«Πατέρα, καλημέρα· πατέρα, ἡ ἠὼς στέλλει ἓν φίλημα εἰς τὴν τεθλιμμένην ἰτέαν σου καὶ ὁ πτωχός σου ὁ σταυρὸς μὲ τὸ γλυκύ σου ὄνομα λάμπει εἰς ἀκτῖνας χρυσᾶς· πατέρα, δὲν θὰ ἐξυπνήσῃς καὶ σήμερον; δύω μῆνας τώρα ἔρχομαι καθ' ἑκάστην αὐγὴν εἰς τὸν τάφον σου διὰ νὰ ἴδω πότε θὰ ἐγερθῇς· τὰ πουλάκια μὲ δίδουσιν ἐλπίδας καθ' ὁδὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τάφου σου ψάλλουσιν ὡσεὶ ἔμελλες νὰ φανῇς ἐν τῷ ἅμα καὶ νὰ μειδιάσῃς πρὸς τὴν κόρην σου· ἀλλὰ τὰ δάκρυα δὲν μὲ ἀφήνουν νὰ ἴδω πότε θὰ κινηθοῦν τὰ χώματά σου. Ἐγείρου πατέρα· θὰ σὲ ὁδηγήσω εἰς τὴν οἰκίαν μας ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου, διότι ἦσο πολὺ ἀσθενὴς ὅταν ἐκοιμήθης ἐδῶ διὰ ν' ἀναπαυθῇς· δὲν βαρύνουσι τὰ χώματα τὰ βλέφαρά σου; Ἐχεῖ εἰς τὴν οἰκίαν μας ἡ κλίνη σου εἶναι ἔρημος· ἀπόψε ἤκουσα νὰ στενάζῃς ὡς θάλασσα καὶ νὰ κράζῃς εἰς βοήθειαν τὴν κόρην σου, ἀλλ' ὅταν ἔδραμον νὰ σοὶ προσφέρω τὸ ἰατρικόν σου, δὲν σὲ εὗρον ἐπὶ τῆς κλίνης. Ποῖος σὲ περιποιεῖται, πατέρα, ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ σκληροῦ τάφου;»

Τσιβίτι - βιτιρί, τσιβίτι - βιτιρί.

Εἰς τὸν πυθμένα τῶν χωμάτων ὁ νεκρὸς κατακείμενος εἶχεν ἐξηγριωμένην τὴν ὄψιν ἕνεκεν τῆς πνιγηρᾶς αὐτοῦ κατοικίας. Λέγουσιν ὅτι ὅταν ἡ ψυχὴ ἐγκαταλείπῃ τὸ σῶμα, τὰ χείλη μειδιῶσιν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὑψηλοτέρου καὶ ἐλευθερωτέρου βίου· ἀλλ' ὅταν ὁ νεκρὸς αἰσθάνεται ἑαυτὸν καταβιβαζόμενον εἰς τὴν εἰρκτὴν τοῦ τάφου, ἡ ὀφρὺς αὐτοῦ περιδένεται ἐξ ἀγανακτήσεως καὶ θλίψεως ἐπὶ τῇ σκληρᾷ καὶ μοιραίᾳ διαψεύσει· καὶ ὅσῳ παρατείνεται ὁ ἀνήλιος βίος τοῦ τάφου, τόσῳ μᾶλλον σκυθρωπάζει ἡ ὀφρὺς τοῦ νεκροῦ. τὸ στόμα διανοίγει ὀλίγον, ὡσεὶ ἐξέφερε διαρκῶς παράπονα ἀγωνίας καὶ τὰ βλέφαρα συστέλλονται, ἵνα ἴδωσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἂν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιφαίνεται ὁ Λυτρωτής. Οὕτω περιμένουσιν οἱ νεκροὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως, ἐν ὑπομονῇ πλήρει ἀγωνίας καὶ ἐν προσδοκίᾳ πλήρει θλίψεως.

Τσιβίτι - βιτιρὶ τσιβίτι - βιτιρί.

«Διὰ τοῦτο ἔρχομαι ἐδῶ, πατέρα, διὰ νὰ μὴ λησμονήσῃς τὴν κόρην σου ἐν μέσῳ τῆς ἀναπαύσεώς σου· ἄλλοτε μὲ ἐνηγκαλίζεσο καὶ μὲ ἐφίλεις καὶ μὲ ἐθώπευες· ἀλλὰ τώρα καὶ ἂν ὀνειρεύωμαι τὸ μειδίαμά σου καὶ τὴν θωπείαν σου, δὲν ἀκούω τὸν ἦχον τῆς φωνῆς σου. Διατί ἐχωρίσθημεν πατέρα; δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν τάφον σου μικρὰ γωνία καὶ δι' ἐμέ; ἔπαυσες νὰ ἦσαι πατήρ μου ἀφ' ὅτου ἐκλείσθησαν τὰ βλέφαρά σου καὶ ἐσφραγίσθησαν τὰ χείλη σου; δὲν ἀκούεις τὴν θλῖψιν τῆς ψυχῆς μου; δὲν αἰσθάνεσαι τὰ πικρά μου δάκρυα; δὲν βλέπεις τὸν οἶκτον τοῦ κόσμου; Μὲ ὀνομάζουν ὅλοι ὀρφανήν· ἀλλὰ δὲν εἶμαι· διότι σὲ ἔχω, τὸν γλυκὺν πατέρα μου, ὅστις μὲ ὁμιλεῖ μὲ τὸ σοβαρόν του βλέμμα· ἰδού, αὐτὰ εἶναι τὰ χώματά του, αὐτὴ εἶναι ἡ ἰτέα του, αὐτὸς εἶναι ὁ σταυρός του καὶ αὐτὴ ἡ φλὸξ τοῦ κηρίου εἶναι ἡ φιλότεκνος ψυχή του».

Τσιβίτι - βιτιρί, τσιβίτι - βιτιρί.

Ὁ πατὴρ ἤκουεν εὐφροσύνως, ἀλλ' ὁ Ἅδης ἐπεκάθητο ἐπὶ τῶν στέρνων καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτοῦ. Οἱ νεκροὶ αἰσθάνονται τὰ τοῦ κόσμου ὅπως τὰ βρέφη· αἰσθάνονται, ἀλλὰ δὲν ἐνεργοῦσι· βλέπουσι καὶ ἀκούουσιν, ἀλλὰ δὲν ἀποκρίνονται· ἀλλ' οὐδεὶς σκώληξ κατατρώγει αὐτοὺς σκληρότερον, ὅσον ἡ ἐπιλησμοσύνη καὶ ἡ ἀχαριστία τῶν οὓς ἀφῆκαν ἐν τῷ κόσμῳ. Μόνον οἱ ζῶντες δὲν δύνανται νὰ ἐννοήσωσι ποίαν ἀνακούφισιν παρέχουσιν εἰς τοὺς τεθνεῶτας τὰ δάκρυα· τὰ δάκρυα εἶναι τὸ γάλα τῆς συντηρήσεως τῶν νεκρῶν· τὰ δάκρυα ἐλαφρύνουσι τὸ βάρος τοῦ τάφου καὶ διαλύουσι τὴν σκοτίαν αὐτοῦ· τὰ δάκρυα δροσίζουσι τὰ ὀστᾶ τὰ ὁποῖα φθείρει τὸ λαθραῖον καὶ ὕπουλον πῦρ τῆς γῆς καὶ ἡ στιλπνὴ αὐτῶν διαύγεια ἀποδιώκει τοὺς σκώληκας ἀπὸ τοῦ ἀγαπωμένου τάφου· τὰ δάκρυα προσέτι συντέμνουσι τὴν μακρὰν προσδοκίαν τῆς ὑστάτης κρίσεως. Τρὶς ἄθλιος ἐκεῖνος καὶ πράγματι νεκρός, ὅστις δὲν ἀφήνει ἐπὶ γῆς καρδίαν ἀληθῶς ἀγαπῶσαν, ἵνα ραντίσῃ τὸν τάφον αὐτοῦ μὲ ὀλίγα ἐγκάρδια δάκρυα.

Τσιβίτι - βιτιρί, τσιβίτι - βιτιρί.

«Τώρα ἡ κόμη σου θὰ ηὔξησε, πατέρα, καὶ τὸ σεμνὸν γένειόν σου δὲν θὰ διατηρῇ πλέον τὴν εὐταξίαν τῆς βαθείας σου συνέσεως, οὐδὲ θὰ ἦναι ἀντάξιον πρὸς τὴν σοβαρότητα τῶν χαρακτήρων σου, διὰ τὴν ὁποίαν ἐκαυχώμην ὅταν ἐβάδιζον εἰς τὸ πλευρόν σου· ἐνθυμεῖσαι, πατέρα, πόσον ἡ νεότης μου ἥρμοζε πλησίον τῆς ἐμβριθοῦς μορφῆς σου; τώρα εἶμαι μόνη καὶ μόνη ἔρχομαι ἐδῶ, ὅπου εἶναι πολλαὶ κυπάρισσοι, διότι μοὶ εἶπον «τοῦ λοιποῦ πατήρ σου εἶναι ὁ τάφος»· ἐγὼ φοβοῦμαι, πατέρα, τὰ χώματα· ἀλλ' ἐὰν εἶσαι εὐτυχὴς ἐδῶ, θὰ τ' ἀγαπῶ ὅπως σ' ἠγάπων, ὅταν ἦσο ὁ ὡραῖός μου πατήρ. Ἀνησυχῶ καὶ διὰ τὴν καθαριότητα τῶν ἐνδυμάτων σου· ἔχεις ἄρά γε ἄνεσιν ἐντὸς τοῦ τάφου; συγχωρεῖς τὴν κόρην σου, ἥτις δὲν δύναται νὰ σοὶ προσφέρῃ ἄλλον καλλωπισμὸν εἰμὴ ἄνθη καὶ λίβανον; εἶσαι βέβαιος, πατέρα, ὅτι τὰ χώματα δὲν κηλιδώνουσι τὴν εὐπρέπειαν τοῦ παραστήματός σου; Θέλω οἱ νεκροὶ μεθ' ὧν ζῇς νὰ μὴ λέγωσιν, ὅτι δὲν ἔχεις κόρην ἥτις νὰ φροντίζῃ περὶ σοῦ, ἐν ᾧ εἶμαι τόσῳ πλησίον σου καὶ τόσα χύνω δάκρυα, ὥστε ἡ ἐρημία αὕτη θὰ μοὶ ἔδιδε τὸν πατέρα μου, ἐὰν εἶχε σπλάγχνα».

Τσιβίτι - βιτιρί, τσιβίτι - βιτιρί.

Εἶναι ποτὲ δεσμώτης τοῦ τάφου νεκρὸς θρηνούμενος τόσῳ περιπαθῶς; εἶναι ποτὲ πτῶμα μορφὴ τοσοῦτον ποθουμένη; εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ διαιωνισθῇ ὕπαρξις τοσοῦτον ἀγαπωμένη; πάλαισον πρὸς τὸν Ἅδην, πρὸς τὸν ἄρχοντα τοῦ μηδενός, κόρη· θρήνησον, θρήνησον, θρήνησον· εὐλογημένη ἡ καρδία ἐξ ἧς ἀναβλύζουσι τοσαῦτα νικηφόρα δάκρυα· μόνον ἡ λήθη εἶναι ἀληθὴς θάνατος καὶ μόνην τὴν λήθην πτοεῖται ὁ νεκρός, ὅστις δὲν πτοεῖται μήτε τὸ σκότος, μήτε τὴν μόνωσιν. Ποία νίκη ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, ἂν ὁ εἰδεχθὴς θάνατος δὲν κατορθώσῃ νὰ χωρίσῃ τὸν πατέρα ἀπὸ τῆς θυγατρός! Λέγε πατέρα σου τὸ πτῶμα, λέγε πατέρα σου τὰ χώματα, λέγε πατέρα σου τὴν σκιάν, λέγε πατέρα σου τὴν δυσωδίαν· μόνον ὁ θάνατος νὰ μὴ εἴπῃ: «ἐνίκησα τὴν ἀγάπην»· διότι ἡ ἀνθρωπότης θὰ μηδενισθῇ καὶ ὁ κόσμος θὰ λήξῃ καθ' ἣν ἡμέραν ἡ εἱμαρμένη κερδίσῃ τὴν τελευταίαν νίκην. Ἔγεινε κόνις ὁ πατὴρ κατὰ μοιραῖον φθόνον; ἀγάπα, υἱέ, τὴν κόνιν· ἔγεινε κόνις ὁ υἱός; ἀγάπα, γονεῦ, τὴν κόνιν· ἔγεινε κόνις ἡ ἐλπίς; ἀγάπα ὁ

ἐλπίζων τὴν κόνιν· ἔγεινε κόνις ἡ ἀγάπη; ἀγάπα τὴν κόνιν αὐτῆς. Τότε ἡ εἱμαρμένη θὰ φρυάξῃ ἐκ καταισχύνης καὶ ἐξ ἀδυναμίας καὶ ὁ θάνατος ἔσεται τερπνὸς καὶ φαιδρός, ὅπως ἡ ζωή, καὶ ὁ κόσμος θὰ γρέφεται ἐλεύθερος ἐν μέσῳ τοῦ φωτὸς καὶ ἐν μέσῳ τοῦ σκότους.

Τσιβίτι - βιτιρί, τσιβίτι - βιτιρί.

«Ἀλλ' ὁ τάφος σου δὲν μ' ἀποκρίνεται, πατέρα· ὁ τάφος σου δὲν μὲ ἀγαπᾷ, ὅπως μὲ ἠγάπας· διότι οὐδὲν δύναται νὰ σὲ ἀντικαταστήσῃ, μήτε ὁ τάφος ὅστις σὲ κατατρώγει. Καθ' ἑκάστην αὐγὴν φέρω ἐκ τοῦ τάφου σου μίαν παλάμην χώματος εἰς τὴν οἰκίαν μας, διὰ νὰ ἔχω πλησίον μου τὴν ὀσμὴν τοῦ σώματός σου· ἀλλὰ λείπει ἡ εὐμένεια τῆς καρδίας σου, λείπει ἡ εὐγένεια τῆς γλώσσης σου καὶ ἡ γνησία πατρική σου στοργή. Διὰ τοῦτο κλαίω, κλαίω, κλαίω, ἕως οὗ οἱ ὀφθαλμοί μου σὲ βλέπουσιν ἐν μέσῳ τῶν δακρύων ὠχρὸν καὶ ἄφωνον, ὡς φάντασμα τὸ ὁποῖον κατεδικάσθη νὰ ἀγαπᾷ ἐν σιωπῇ καὶ νὰ μειδιᾷ λυπηρῶς ἐν μέσῳ στιλβούσης ὀμίχλης. Ὦ πάτερ μου, πολὺ νέα ἀπέθανον μακράν σου ἐντὸς τοῦ κόσμου τὸν ὁποῖον δὲν ἐννοῶ· καθ' ὅσον ἂν δὲν ἤμην νεκρά, δὲν θὰ σὲ ἔβλεπον τοσοῦτον ὠχρὸν καὶ τοσοῦτον σπαρακτικῶς τεθλιμμένον· μόνον ὁ θάνατος τῆς θυγατρός σου ἠδύνατο νὰ δώσῃ τοσαύτην πικρίαν εἰς τὸ μειδίαμά σου καὶ τοσαύτην ὀδύνην εἰς τὸ βλέμμα σου. Ὦ πάτερ μου, δέξαι με νὰ ἐκπνεύσω πλησίον σου· ἡ σιωπὴ τοῦ ἀχαρίστου τάφου σου δύναται νὰ φονεύσῃ καὶ τὴν σκληροτέραν καρδίαν».

Τσιβίτι - βιτιρί, τσιβίτι - βιτιρί.

Καὶ οἱ λυγμοὶ διεδέχοντο τοὺς λυγμοὺς καὶ τὴν ὀδύνην οἱ σπαραγμοὶ καὶ ὁ θρῆνος ἐφαίνετο ἀτελεύτητος. Ἡ προσφιλὴς σκιὰ τοῦ πατρὸς μεμιγμένη μετὰ τοῦ καπνοῦ τοῦ λιβάνου καὶ τῆς ἄχνης τῶν δακρύων ἐσχημάτιζε περὶ τὴν ὀρφανὴν σύννεφον ὑπερκοσμίου θλίψεως, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου προήδρευε τὸ ὠχρὸν τῆς ὀρφανῆς πρόσωπον. Ἀλλ' αἴφνης διὰ μέσου τῶν κυπαρίσσων ἐφάνη ὁ ἀστραπηβόλος τοῦ ἡλίου δίσκος· τὸ περὶ τὴν ὀρφανὴν σύννεφον διελύθη καὶ ἀνεπόλησεν ἐν σαφηνείᾳ, διαυγεῖ ὡς ὁ ἀνατέλλων ἥλιος, τὴν σκληρὰν ὀρφάνευσιν αὐτῆς. Τὰ δάκρυα ἐστείρευσαν, οἱ λυγμοὶ ἔπαυσαν· ἀλλ' ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ στῆθος τῆς γονυπετοῦς θυγατρὸς ἔπεσον ἐπὶ τῶν χωμάτων τοῦ πατρικοῦ τάφου . . . . .

Εἰς ἁπλοῦς θνητὸς μὲ μέλαιναν στολὴν ἱερέως, ἐρχόμενος ἐξ ἀντιθέτου τοῦ ἡλίου καὶ κρατῶν ἐν χερσὶ μικρὸν βιβλίον, ὄχι λαμπρὸν ὡς τὸν ἥλιον ἀλλ' ἀληθέστερον ὅλων τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἀφύπνισε τὴν ὀρφανὴν καὶ ἐπραΰνε τὸν πόνον αὐτῆς μὲ τοὺς λόγους τοῦ Σωτῆρος:

«Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή. Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτὴν καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν».

Κ. Ἱεροκλης.

ΤΙΝΕΣ ΗΛΘΟΝ

κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἐν Ἑλλάδι

Συνέχεια· ἴδε σελ. 111.

Ὀνομάζει μὲν ὁ Θουκυδίδης τοὺς Χάονας βαρβάρους[1], ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἐννοεῖ κατὰ τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ κατὰ τὸν βίον, σχετικῶς πάντοτε πρὸς τοὺς Ἕλληνας τῆς κυρίως Ἑλλάδος, πρὸς τὸν ἔξοχον πολιτισμὸν αὐτῶν. Περὶ τῶν Ἠπειρωτῶν γνωρίζομεν, ὅτι ὁ μὲν Πλάτων τοὺς Ἀθαμᾶνας, ὁ δὲ Ἡρόδοτος τοὺς Θεσπρωτοὺς καὶ Μολοσσοὺς κατέτασσον εἰς τοὺς Ἕλληνας. Περὶ δὲ τῆς Μακεδονίας γνωρίζομεν, ὅτι ὁ Στράβων λέγει «Ἑλλάς ἐστι καὶ ἡ Μακεδονία» καὶ διακρίνει τοὺς ἐν αὐτῇ οἰκοῦντας βαρβάρους Θρᾷκας· τῶν Μακεδόνων[2], καίτοι ἄλλως ταὐτίζει ἐν τῷ ὑποδεικνυομένῳ χωρίῳ Θρᾷκας, Ἰλλυριοὺς καὶ Ἠπειρώτας, βεβαίως ὅμως κατὰ τὸν βίον καὶ οὐχὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν, καθόσον τοὺς λογιζομένους ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἡροδότου ὡς Ἕλληνας, τοὺς Ἀθαμᾶνας, Θεσπρωτοὺς καὶ Μολοσσοὺς συγκατατάσσει μεταξὺ τῶν Θρᾳκῶν καὶ Ἰλλυριῶν, ἐνῷ δὲ γνωρίζομεν, ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ συνεννοηθῶσιν Ἕλληνες καὶ Μακεδόνες, μολονότι αἱ διάλεκτοι τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, οὐ μικρὸν διέφερον. Ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων Θρᾳκῶν, οἱ πρῶτοι, ὡς γνωστόν, ἀποδείκνυνται *Ἑλληνικὸν ἔθνος*.

Οὐδαμῶς δύναται νὰποδειχθῇ, ὅτι οἱ Ἠπειρῶται ἦσαν βάρβαροι καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἐπέδρασαν ἐπὶ τῶν Ἰλλυριῶν. Περὶ τῶν Ἠπειρωτῶν εἴδομεν ἀνωτέρω, πῶς ἐθεώρουν αὐτοὺς ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἡρόδοτος, περὶ δὲ τῆς μέχρι Λίσσου Ἰλλυρίας εἴδομεν ὅτι ὁ κ. Παπαρηγόπουλος λέγει· «αἱ δὲ βορειότεραι τῆς Ἠπείρου παρὰ τὸν *Ἀδρίαν χῶραι* μέχρι Λίσσου ἐκλήθησαν ὑπὸ μὲν τῶν Ῥωμαίων Ἑλληνική Ἰλλυρίς, ἐπὶ δὲ τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ Ἤπειρος νέα»[3]. Περὶ δὲ τῆς λοιπῆς Ἰλλυρίας, τῆς Θρᾴκης καὶ τῆς Μοισίας, τῆς σημερινῆς Βουλγαρίας καὶ Σερβίας, ἰδοὺ τί λέγει ὁ αὐτός[4]· «Μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς 7 ἑκατονταετηρίδος, ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς διετηρήθη ὁπωσοῦν ἀκέραιος καὶ οἷος ἦτο μέχρι τῆς 4. Ἀλλ' εἰς τὰς ἀρκτικὰς τῆς Εὐρώπης χώρας εἶχε πρὸ καιροῦ ἀρχίσει ν' ἀναμιγνύεται μετ' ἀλλοφύλων. Πρὸς βορρᾶν τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς *Ἑλληνικῆς Ἰλλυρίδος* μέχρι τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ καὶ τοῦ Σάου, μεταξὺ τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ Ἀδρίου, ποικίλοι καὶ οὐκ ὀλίγοι ἐπήλυδες εἶχον ἔκπαλαι καταλάβει πολλὰ μεσόγεια πεδία. Ἡ εὐρεῖα ἐκείνη χώρα κατείχετο τὸ πάλαι ὑπὸ δύο φυλῶν, τῆς Θρᾳκικῆς πρὸς ἀνατολάς, τῆς Ἰλλυρικῆς πρὸς δυσμάς, αἵτινες δὲν ἐταυτίζοντο μὲν μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλ' εἶχον οὐ μικρὰν πρὸς αὐτὴν οἰκειότητα· διόπερ, ἔτι ἐπὶ τοῦ πρώτου Ἑλληνισμοῦ, *ὑπέκυψαν πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως εἰς τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ*. Βραδύτερον, ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων, πολυάριθμα Γαλατῶν στίφη, ἐμβαλόντα ἀπὸ Βορρᾶ καὶ κατατροπωθέντα ἐπὶ τέλους ἀποκατεστάθησαν ἔν τε Μακεδονίᾳ καὶ ἐν Θρᾴκῃ· καὶ ἔτι βραδύτερον, ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας ἱκαναὶ αὐτόθι ἱδρύθησαν ῥωμαϊκαὶ ἀποικίαι. Ὁπόσον ὅμως κατίσχυεν ἔτι αὐτόθι ὁ Ἑλληνισμὸς μαρτυρεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς οὐ πρὸ πολλοῦ ἀνακαλυφθείσης ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς ἐν Δερριόπῳ εἰς τὰ ἐνδότατα τῆς Μακεδονίας. Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη συνετάχθη κατὰ τὰ τέλη τῆς πρώτης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ὅλως κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι ἐπιγραφῶν, μνημονεύουσα προέδρων, καὶ πολιταρχῶν, καὶ βουλευτηρίου καὶ ἐπιμελητοῦ τῶν τῆς Βουλῆς δηναρίων. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς 3 μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς 4, νέα ἀλλόφυλα γένη ἀνεμίχθησαν μετὰ τῶν ἐγχωρίων· πρὸς ἀνατολὰς μὲν ἐν τῇ κάτω Μοισίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Θρᾴκῃ, φυλαὶ οὐνικαί, δυτικώτερον δὲ ἐν τῇ ἄνω Μοισίᾳ, ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Δαρδανίᾳ, φυλαὶ Γερμανικαὶ καὶ Σλαυϊκαί, οἱ Γεπίδαι, οἱ Σαρμάται, οἱ Αἴρουλοι· ἔτι δὲ δυτικώτερον, οἱ Ὀστρογότθοι. Οὐδὲν ἧττον μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς 7 ἑκατονταετηρίδος ὁ Ἑλληνισμὸς ἦτο ἐπικρατέστερος ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις καὶ οὐ μόνον συνετήρει, ἀλλὰ καὶ ἐπεξέτεινε τὴν ὑπεροχήν, ἣν ἀπὸ 1000 ἐτῶν ἐκτήσατο, πρῶτον ἕνεκα τῶν πολυαρίθμων αὐτοῦ ἀρχαίων ἀποικιῶν, κατόπιν ἕνεκα τῆς Μακεδονικῆς κυριαρχίας, ἔπειτα ἕνεκα τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅστις καὶ ἐκεῖ, ὅπως ἀπανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς, διὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλάλησε, διεδόθη, ἐθριάμβευσε, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἕνεκα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱδρυθείσης καὶ ἐξελληνισθείσης νέα, μοναρχίας . . .» Καὶ κατωτέρω ἐν σελ. 132. «Ἐν γένει δὲ οἱ ἀλλόφυλοι δὲν ἦσαν, ὡς φαίνεται, τοσούτῳ πολυάριθμοι, ὥστε νὰ ἀλλοιώσωσιν οὐσιωδῶς τὸν μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἑλληνίζοντα τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων χαρακτῆρα. Ἐν τῇ Δαλματίᾳ αἱ πόλεις ἦσαν ἢ Ἑλληνικαὶ ἢ ῥωμαϊκαὶ καὶ ὁσημέραι ἀπέβαινον Ἑλληνικώτεραι. Τὸ παρὰ Πολυβίῳ Τραγύριον, παρὰ δὲ Στράβωνι Τραγούριον, ἐφημίζετο ἰδίως διὰ τὰ μάρμαρα αὐτοῦ καὶ ἔκειτο ἐπὶ νησιδίου διὰ χώματος μετὰ τῆς παραλίας συνδεδεμένου· μνημονεύεται δὲ ἔτι ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου· Σαλῶνα παρὰ Ἀππιανῷ, Σάλων παρὰ Στράβωνι, Δίωνι Κασσίῳ καὶ Ζωναρᾷ, Σαλῶναι δὲ παρὰ Πτολεμαίῳ καὶ Προκοπίῳ, ἦτο λόγου ἀξία παραλία πόλις, κειμένη παρὰ κολπίσκῳ, ὅστις ἄχρι τοῦδε φέρει τὸ ὄνομα αὐτῆς. Ἕτεραι δὲ ἦσαν· Ἐπέτιον παρὰ Πολυβίῳ καὶ Πτολεμαίῳ· Ὀναῖον παρὰ Πτολεμαίῳ· Ἐπίδαυρος παρὰ Πτολεμαίῳ, Δίωνι Κασσίῳ καὶ Προκοπίῳ· Ῥιζοῦς ἢ Ῥιζῶν παρὰ Πολυβίῳ καὶ Στράβωνι· Νυμφαῖον παρὰ Καίσαρι· Λίσσος παρὰ Πολυβίῳ, Στράβωνι καὶ Διοδώρῳ, πόλις κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου, ὀχυρωτάτη καὶ ἔχουσα ἀκρόπολιν δυσπόρθητον, Ἀκρόλισσον καλουμένην. Καὶ αὗται μὲν ἐν τῇ παραλίᾳ τῇ Δαλματικῇ· ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ Ἀνδήριον παρὰ Δίωνι Κασσίῳ ἢ Ἀνδρήτιον παρὰ Στράβωνι· Συνόδιον παρὰ Ἀππιανῷ· Ἄλητα παρὰ Πτολεμαίῳ· Δωράκιον παρὰ Ἱεροκλεῖ. Ἐν τῇ νέᾳ Ἠπείρῳ, ἤτοι τῇ Ἑλληνικῇ Ἰλλυρίδι, πόλεις γνώριμοι παράλιοι ὑπῆρχον ἡ Ἐπίδαυρος καὶ ἡ Ἀπολλωνία, ἀρχαιόταται Κορινθιακαὶ καὶ Κερκυραϊκαὶ ἀποικίαι· Αὐλὼν παρὰ Πτολεμαίῳ καὶ Ἱεροκλεῖ· Βουλλὶς παρὰ Πτολεμαίῳ καὶ Στεφάνῳ· Ἀμαντία παρὰ Πτολεμαίῳ καὶ Προκοπίῳ, καὶ Ὠρικός, ἀμφότεραι κατὰ τὴν παράδοσιν ὑπὸ Εὐβοέων κτισθεῖσαι. Ἐν δὲ τῇ μεσογαίᾳ ἐσῴζοντο πόλεις Ἑλληνικαί· Λιχνὶς παρὰ Πολυβίῳ, ὀχυρωτάτη· Οἰνάϊον παρὰ Λιβίῳ· Λιστρὼν παρὰ Ἱεροκλεῖ· Γεροῦς παρὰ Πολυβίῳ· Ἄργος παρὰ Προκοπίῳ· Ἀντιγόνεια παρὰ Πτολεμαίῳ, ἡ βραδύτερον Ἀντάγνεια παρὰ Ἱεροκλεῖ· Ὀμφάλιον παρὰ Πτολεμαίῳ· Ἑκατόμπεδον παρὰ Πτολεμαίῳ καὶ αὕτη· Ἀδριανούπολις ἡ ἐν τοῖς Κεραυνίοις ὄρεσιν, ἡ βραδύτερον Ἰουστινιανούπολις κληθεῖσα, ἵνα περιορισθῶμεν εἰς τὰς κυριωτέρας. Ἐν τῇ Μοισίᾳ ὁ Ῥωμαϊσμὸς ἀντέστη βεβαίως πλειότερον εἰς τὸν Ἑλληνισμόν. Ἐν τῇ 4 ἑκατονταετηρίδι ὁ Ῥεμεσιάνης ἐπίσκοπος Νικήτας ἔγραφεν ἔτι Λατινιστί· καὶ ἐν τῇ ἑπομένῃ ἑκατονταετηρίδι οἱ ἐπίσκοποι Μαρκιανουπόλεως μετεχειρίζοντο ὡσαύτως τὴν λατινικὴν ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ αὐτῶν μετὰ τῶν βασιλέων καὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἐπὶ τέλους ὁ Ῥωμαϊσμὸς ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὁσημέραι ἐξελληνιζομένης κυβερνήσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Ἑλληνιστὶ πάντοτε τελεσθέντος χριστιανισμοῦ. Ἑλληνικὰ δὲ ὀνόματα ἔφερον πολλαὶ τῶν πόλεων, ὧν αἱ κυριώταται ἦσαν· Σιγγηδών, Τρικόρνιον, Δορτικόν, Βονωνία, Ῥατιαρία, Ἄλμός, Ὀρθέμαρχος Ναΐσσος, Σαρδική, Τριοκίανα, Σκοῦποι, Ταυρήσιον, Οἴσκος, Ἰατρά, Τριμμάμιον, Ἀπιαρία, Δορύστολον, Ἀξιούπολις, Αἴγισσος, Ἅλμυρις, Ἰστρόπολις, Τόμις, Καρῶν λιμήν, Τίριζις, Κροῦνοι, Διονυσούπολις, Ὀδυσσός, Νικόπολις περὶ Αἶμον, Πάλματις, Μαρκιανούπολις, Πάννασα, Παρθενόπολις, Ἀφροδισιάς. Ὁπόσον δὲ ὁ Ἑλληνισμὸς ἐπεκράτει ἔτι ἐν τῇ 6 ἑκατονταετηρίδι καθ' ὅλας ταύτας τὰς εὐρωπαϊκὰς τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους ἐπαρχίας, μαρτυρεῖται ὑπὸ τότε ἀκμάσαντος Ἰωάννου τοῦ Λυδοῦ, ὅστις διαρρήδην λέγει *τοὺς οἰκήτορας Ἕλληνας ἐκ τοῦ πλείονος ὄντας*. Βεβαίως δὲν πρέπει νὰ ἐκλάβωμεν τὴν ῥῆσιν ταύτην κατὰ γράμμα. Ὁ Ἰωάννης ὁ Λυδός, οὕτω ἀποφαινόμενος ἀπέβλεπε μᾶλλον εἰς τὰς πόλεις ἢ εἰς τὴν ὕπαιθρον χώραν, ἥτις ἀπὸ τῆς 5 ἑκατονταετηρίδος εἶχε κατὰ μέγα μέρος ἐκβαρβαρωθῆ ἐν ταῖς βορειοτέραις ἐκείναις χώραις. Ὡς πρὸς τὰς πόλεις ὅμως εἶχεν ἔτι πληρέστατα δίκαιον. Ἐπὶ Ἀναστασίου τὸ πνεῦμα καὶ τὸ τῆς γλώσσης ἰδίωμα τῶν κατοίκων τῆς Ἐπιδάμνου, καίτοι πρὸ καιροῦ Δυρραχίου μετονομασθείσης ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ἦσαν ἔτι ἐπὶ τοσοῦτον Ἑλληνικά, ὥστε οἱ δῆμοι τῆς πόλεως ἐκείνης, κατηγοροῦντες ἐπὶ ἀπληστίᾳ τὸν βασιλέα, καὶ ἀγανακτοῦντες κατ' αὐτοῦ τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ εἶχε γεννηθῆ αὐτόθι, ἀνέθηκεν αὐτῷ εἰς τὸν ἱππόδρομον εἰκόνα σιδηρᾶν ἀντὶ χαλκῆς, ἐφ' ἧς ἐπέγραψαν στίχους βλασφήμους, ὧν οἱ δύο πρῶτοι,

Εἰκόνα σοι, βασιλεῦ κοσμοφθόρε, τὴν δε σιδήρου
στήσαμεν ὡς χαλκῆς οὖσαν ἀτιμοτέραν.

ἀρκοῦσιν, ἵνα χαρακτηρίσωσι τοὺς ἀπογόνους ἐκείνους τῶν Κορινθίων καὶ τῶν Κερκυραίων».

Πῶς λοιπὸν ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν διατελέσαντες τῶν πανταχόθεν πέριξ Ἑλλήνων εἴτε ἔκπαλαι ἐκεῖ κατοικούντων εἴτε ἀποικησάντων ἐπὶ τοῦ πρώτου Ἑλληνισμοῦ, τοῦ Μακεδονικοῦ, τοῦ Βυζαντιακοῦ, ὄχι μόνον δὲν ἐξελληνίσθησαν, ὡς ὤφειλε, συγγενεῖς ὄντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς πιστεύεται, ἀλλ' οὐδὲ στοιχειώδη τινὰ πολιτισμὸν ἔλαβον, ἐν τῷ κεφαλαίῳ δὲ τούτῳ ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τῶν Ῥωμαίων, ὑφ' οὓς διετέλεσαν, ἐνῷ ἐν Ἀσίᾳ καὶ Αἰγύπτῳ λαοὶ ξένοι παντελῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ πλεῖστοι ἀπέναντι ὀλιγίστων καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰμὴ τέλεον, ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος ἐξελληνίσθησαν, ὡς εἶνε γνωστὸν ἐκ τῆς Ἱστορίας τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ σχηματισθέντων Ἑλληνικῶν κρατῶν; Περὶ μὲν τῆς σημερινῆς κατασάσεως τῶν ἐν Ἠπείρῳ Ἑλλήνων ὁ ἐπιθυμῶν ἂς ἀναγνώσῃ μεταξὺ ἄλλων τὰ Ζαγοριακά[1], ἔνθα ἐξετάζονται ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν οἱ ἐκεῖ Ἕλληνες, ἵνα ἴδῃ Ἑλληνισμὸν ἀκραιφνέστατον. Ἀλλ' ὁποῖοι οἱ Ἀλβανοὶ σήμερον; Οὐδεὶς θὰ ἀρνηθῇ, ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ ἐτήρησαν πιστότατα τὴν ἀρχαιοτάτην αὐτῶν γλῶσσαν, μάλιστα εἰς τοῦτο κατὰ μέγα μέρος στηρίζονται οἱ φρονοῦντες ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν· ἐν τούτοις ἐξετάζοντες ἀρχαῖα Γεωγραφικὰ ὀνόματα τῆς Ἰλλυρίας οὐδεμίαν σχέσιν εὑρίσκομεν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης. Ὡσαύτως ἡ συγγένεια τῆς ἀρχαίας γλώσσης τῶν Ἠπειρωτῶν πρὸς τὴν Ἀλβανικὴν δὲν ἀποδεικνύεται, ἐνῷ ἀποδεικνύεται ἡ συγγένεια αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχ. Ἑλληνικήν, τῶν δὲ ἀρχαίων Ἰλλυριῶν δὲν περιεσῴθησαν, ἐκτὸς δύο ἢ τριῶν, λέξεις, ὅπως συγκρίνωμεν καὶ ταύτας πρὸς τὴν Ἀλβανικὴν καὶ εὕρωμεν τὴν σχέσιν καὶ συγγένειαν τῶν δύο τούτων λαῶν.

(Ἕπεται συνέχεια)

Σ. Γ. Παναγιωτοπουλος.

ΤΟ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟ ΤΟ ΠΑΙΔΙ!

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 142.

Ἡ ἀνάγνωσις αὕτη ἐνεδυνάμωσε τὸ θάρρος μου ἐγὼ δὲ ἀπεμάκρυνα ἢ συνέκρυψα τὴν πρὸς τὴν ἀποθάρρυνσιν τάσιν, πρὸ τῆς ὁποίας ἔκλινα πρὸς στιγμήν. Ἀπεφάσισα γενναίως νὰ ὑπομείνω τὴν σκληρὰν εἱμαρμένην μου καὶ νὰ μὴ καταβληθῶ ὑπὸ τῆς ἀπελπισίας. Ἐπὶ τινα χρόνον τὰ πάντα ἔβαινον καλῶς· ἀπέκρυπτον τὴν μελαγχολίαν μου καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου δραστηρίως ἐξεπλήρουν τὰ καθήκοντά μου. Τὸ δὲ πρόσωπόν μου δὲν ἐπρόδιδε τὰς πικρὰς σκέψεις, αἵτινες ἐνίοτε ἔθλιβον τὴν καρδίαν μου.

Πλὴν παρετήρησα μετὰ λύπης καὶ ὠσεὶ προσβεβλημένος, ὅτι δὲν ἐξετιμᾶτο ἡ γενναιότης μου· οἱ γονεῖς μου ἐφαίνοντό μάλιστα, ὅτι οὔτε ἀντελαμβάνοντο κἂν τῶν ἡρωϊκῶν προσπαθειῶν, ἃς κατέλαβον, ὅπως συγκρατηθῶ. Ὁ πατήρ μου, μᾶς ἀνήγγειλεν, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἀπουσιάσῃ ἐπὶ μακρόν· ἐνόμισα, κατ' ἀρχάς, ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ καταβάλῃ τὴν θλῖψίν του, καὶ ὅτι ἔφευγε, ἵνα μὴ παραστῇ εἰς τὸ θέαμα τοῦ πρὸς θάνατον βαίνοντος προσφιλοῦς υἱοῦ του. Πλὴν οἱ ἀποχαιρετισμοί του δὲν ἦσαν θλιβεροί· οὐδὲν ἐν τοῖς λόγοις του ἢ τοῖς τρόποις του ἐπρόδιδε τὴν πάλην, ἣν θὰ συνῆπτεν ἐν ἑαυτῷ. Ἠσθάνθην τὸ ὁμολογῶ, πικρίαν τινά· ἡ μήτηρ μου, ἀφ' ἑτέρου διετήρει τὴν ἀπάθειαν ἐκείνην, ἥτις οὐδέποτε τὴν ἐγκατέλειπε· ἐφέρετο πρὸς ἐμέ, ὡς καὶ ἄλλοτε. Οὐδὲν λαθραῖον δάκρυ ὑπεδήλου τὴν ἀγωνίαν τῆς καρδίας της· διέβλεπον πάντοτε ἐπὶ τῶν χειλέων της τὸ αὐτὸ γλυκὺ καὶ συμπαθὲς μειδίαμα· μὲ περιεγέλα, ὁπόταν μὲ ἔβλεπε σύννουν, ὑποδαυλίζουσα τὴν ἐνεργητικότητά μου, καὶ μὲ παρεκίνει νὰ ἦμαι εὐθυμώτερος εἰς τὰς διασκεδάσεις μου. Ταῦτὸ ἔπραττον καὶ πάντες, οἱ συναναστρεφόμενοί με· οὐδεὶς ἐφαίνετο ἐννοῶν τὰς ὑπερανθρώπους προσπαθείας, ἃς κατέβαλλον ἵνα πνίξω τὴν ἐσωτερικὴν ἐκείνην φωνήν, ἥτις διεμαρτύρετο κατὰ τῆς εἱμαρμένης ἀποφάσεως.

Τὸ πεῖσμά μου μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν. Ἤθελον μὲν νὰ ἐκπληρώσω τὸ καθῆκον, ὅπερ μοὶ ἐπεβάλλετο, πλὴν δὲν ἠδυνάμην νὰ βλέπω, ὅτι οὐδεὶς παρετήρει οἷαν ὑπέρερον πάλην ἢ τοὐλάχιστον δὲν ἀπέδειξε τοῦτο. Ὅπως ἐγκαρτερήσω εἶχον ἀνάγκην τῆς δι' ἐγκωμίων καὶ ἐνδείξεων θαυμασμοῦ ὑποστηρίξεως.

Πρὸς τί λοιπὸν νὰ ἀνυψωθῶ διὰ τοῦ ἡρωϊσμοῦ ὑπεράνω τῶν κοινῶν ἀνθρώπων ἀφοῦ ὤφειλον νὰ κρατήσω μυστικὸν τὸ ἀνδραγάθημά μου;

Αἱ ἀπογοητεύσεις αὗται τῆς προσβληθείσης ὑπερηφανείας ἀπήμβλυναν τὸ θάρρος μου, καὶ ἀπηλπίσθην διότι δὲν ἐξετιμᾶτο ἡ ἀρετή μου.

Οἰκτρὰ κατάπτωσις μὲ κατέλαβεν, ὡμοίαζον πρὸς ἠθοποιὸν μὴ δυνάμενον ν' ἀναπτύξῃ τὰ προτερήματά του πρὸ κενῆς αἰθούσης.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔγεινα σκυθρωπὸς καὶ στρυφνός· παρεδόθην δὲ εἰς κλαυθμυρισμούς, πρὸς οὓς ὁ πατήρ μου τοσαύτην μοὶ ἐνέπνευσεν ἀποστροφήν. Ν' ἀποθάνω εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας μου, ὁπόταν τὸ μέλλον μοὶ προσεμειδία καὶ τοσαῦτα ὑπέσχετό μοι! Τί κακὸν ἔπραξα; Ἐπὶ τοῦ ἡμερολογίου μου ἔσυρον μελανὰς γραμμὰς σημειῶν τὰς ἡμέρας, τὰς ἀπὸ τῆς μοιραίας προθεσμίας ἀποχωρι-

1. Θουκδ. Β'. 80.
2. Στράβ. Βιβλ. Ζ'. κεφ. Ζ, 1.
3. Ἐπίλογος Ἱστορ. Παπαρρηγ. Ἴδε τὴν ἀνωτέρω ὑπσημείωσιν.
4. Ἐπίλογος Ἱστορ. Ἑλλ. Ἔθνους, σελ. 130 καὶ ἑπ.

1. Ἰωάννου Δαμπρίδου διδ. Ἰατρ. Ζαγοριακά, οἷς προσετέθησαν καί τινά περί Ἠπείρου, ἐν Ἀθήναις, 1870.

ζούσας με. Εἶχον ἀφίσει ῥέουσαν τὴν ζωήν μου μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μετὰ μακαρίας ἀκηδίας, ὡς νὰ ἐνόμιζον, ὅτι θὰ ἦτο ἀτελειότητος, νῦν δὲ ὁπόταν ἔβλεπον ἐμαυτὸν ἀπέχοντα τοῦ τέρματος κατ' ὀλίγους μόνον μῆνας, οὓς τοσοῦτον ταχέως εἶδον παρερχομένους, προσεκολλώμην εἰς τὴν ὕπαρξιν μὲ τὸν πυρετώδη ἐναγκαλισμὸν τοῦ πνιγομένου, ὅστις κρεμᾶται εἰς κλάδον, κινδυνεύοντα νὰ θραυσθῇ ὑπὸ τὸ βάρος του.

Ἐὰν τοὐλάχιστον ἠδυνάμην νὰ ἀπολαύσω κατὰ τὸ βραχὺ αὐτὸ διάστημα τοῦ χρόνου τὰς ἡδονάς, ἃς ἐδικαιούμην! Καὶ ὅμως ὄχι, ἔχασα κάθε ὄρεξιν καὶ διὰ τὴν διασκέδασιν καὶ διὰ τὴν ἐργασίαν· ἡ εἰκὼν τοῦ θανάτου ὠρθοῦτο ἀείποτε πρὸ ἐμοῦ, παραλύουσα τὰς δυνάμεις μου, ἀποναρκοῦσα τὸν νοῦν μου. Διατί νὰ ἐργάζωμαι ὑπὲρ μέλλοντος τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἔβλεπον; Δὲν εὕρισκον οὐδὲν θέλγητρον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἣν τοσοῦτον ἄλλοτε ἠγάπων· τὰ ἐπιπολαιότερα βιβλία μὲ ἐκούραζον ὅσον καὶ τὰ σπουδαῖα. Ἔβλεπον πάντοτε ἐξερχόμενον τῶν γραμμῶν τὸν φοβερὸν χρησμόν. Οὐδὲν μὲ διεσκέδαζε. Ἐγώ, ὅστις τοσοῦτον ἠγάπων νὰ περιέρχωμαι εἰς τοὺς ἀγρούς, νὰ διέρχωμαι τὰς φάραγγας, νὰ ἀναριχῶμαι εἰς τὰ ὕψη ἐβάδιζον μὲ μετρημένα βήματα.

Ὅσον δὲ ἡ ζωή μου ἔνεκεν τῆς καταστάσεως ταύτης τοῦ πνεύματός μου καθίστατο μᾶλλον ἀνιαρά, τόσον ἐγὼ προσεκολλώμην πλέον εἰς αὐτήν· ἐφοβούμην μὴ πλειότερος κόπος καταστρέψῃ τὰ ἐξαδυνατισμένα ὄργανά μου. Ἐνόμιζον, ὅτι ἠσθανόμην ἢ μᾶλλον πράγματι ἠσθανόμην τὴν καρδίαν μου πάλλουσαν ῥρικωδῶς. Ὑποβάλλων ἐμαυτὸν εἰς λεπτομερῆ ἐξέτασιν, μελετῶν τὰ συμπτώματα, τὰ ὁποῖα περιεῖχε τὸ φοβερὸν ἄρθρον, τοῦ ὁποίου τὰς παραμικροτέρας λεπτομερείας ἐφανταζόμην ὅτι ἐνεθυμούμην, ἐσκεπτόμην, ὅτι ἡ ζωϊκὴ παρ' ἐμοὶ ἑστία ἐπλησίαζε νὰ ἀποσβεσθῇ καὶ ὅτι ἔπρεπεν ἑπομένως νὰ φειδωλεύωμαι τῆς κινητηρίου αὐτῆς δυνάμεως. Ὡμοίαζον πρὸς τὸν πτωχὸν ἐκεῖνον, ὅστις βλέπων καταναλισκόμενον τὸ τελευταῖον τεμάχιον τοῦ ἄρτου του προσπαθεῖ νὰ οἰκονομήσῃ μετ' ἀνησύχου προσοχῆς τὰ τελευταῖα ψυχία.

Εἶχον φίλον τινά, μεθ' οὗ διηρχόμην μέρος τῶν ἡμερῶν μου· ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ ἐπιστάτου τῶν κτημάτων. Ὁ πατήρ μου τὸν ἠγάπησεν, ἕνεκα τῶν ἐκτάκτων προτερημάτων τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματός του. Συνεσπουδάζομεν καὶ συνδιεσκεδάζομεν. Ἦτο ἐκλεκτὴ φύσις· τὸν ἠγάπων πολύ, αὐτὸς δὲ ἄπασαν τὴν εὐγνωμοσύνην, ἣν πρὸς τὴν οἰκογένειάν μου ἔτρεφε τὴν ἐδείκνυε πρὸς ἐμέ. Προσεπάθησε νά μοι ἀποδώσῃ τὴν εὐθυμίαν, ἣν ἀπώλεσα, τὰ πάντα ἐμηχανεύθη ὅπως ἀποδιώξῃ τὰ καλύπτοντα τὸ μέτωπόν μου νέφη, ἐπενόησε τέλος τὰς συμφωνοτέρας πρὸς τὰς ὀρέξεις μου διασκεδάσεις.

Πλὴν οὐδὲν ἐπετύγχανεν· ἡ ἀπελπιστικὴ στάσις, ἣν ἀπέναντι αὐτοῦ ἐλάμβανον θ' ἀπεθάρρυνε πάντα ἄλλον πλὴν αὐτοῦ. Χωρὶς νὰ τῷ ὁμολογήσω τὴν σκληρὰν ἀνακάλυψιν μου, τῷ ἔδιδα νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι αἱ ἡμέραι μου ἦσαν μετρημέναι. Ἐπεριπαίζεν ἐλαφρῶς τὸν τρόμον μου καὶ εὕρισκεν ἐν τῇ πρός με ἀγάπῃ τοὺ λόγους πιστικούς, ὅπως μοὶ ἀποδείξῃ, ὅτι ἤμην τὸ παίγνιον ἀνοήτων χιμαιρῶν. Ἐθύμωνα κατ' ἐμαυτὸν διὰ τὴν ἀπιστίαν του. Καίτοι δὲ ὑπεκρινόμην, ὅτι ἐκράτουν τὸ μυστικόν μου ἐπεθύμουν νὰ τό ἐμάντευεν· ἐθεώρουν ἐμαυτὸν προσβεβλημένον διότι πάντες δὲν ἐνδιεφέροντο ἀρκούντως διὰ τὴν δυστυχίαν μου. Πρὸς τί νὰ τὸ ἀποκρύψω; ὁλόκληρον τὸν κόσμον τὸν περιώρισα ἐν τῷ προσώπῳ μου, ἐλησμόνουν τὰ πάντα, ἐνθυμούμενος ἐμαυτὸν μόνον.

Ἡμέραν τινά, ἡ μήτηρ μου μὲ ἐπεφόρτισε νὰ φέρω βοήθημά τι εἰς πτωχὴν γυναῖκα ἀσθενῆ. Μετέβην μετὰ τοῦ Ἰωάννου—οὕτω ἐκαλεῖτο ὁ φίλος μου—παρατπονούμενος διὰ τὸν κόπον, ὃν θὰ ἔκαμνα. Ὁπόταν ἐφθάσαμεν εἰς δύσβατόν τι μέρος, ὁ Ἰωάννης βλέπων, ὅτι ἐφοβούμην ἢ δὲν ἤθελον νὰ τὸ διέλθω μοὶ ἐπρότεινε νὰ μεταβῇ μόνος· ὁπόταν ἐπανῆλθεν ἦτο ἀπηυδηκώς, ἀσθμαίνων, καὶ ἀνέπνεε δυσκόλως· ἠναγκάσθη νὰ καθίσῃ ἐπὶ τῆς χλόης. Πλὴν οὐδόλως ἐπρόσεξα εἰς αὐτὸν περὶ ἐμοῦ μόνον φροντίζων.

Τὸ ἔαρ παρῆλθε, καίτοι δ' ὡραιότατον οὐδεμίαν μοὶ ἄφησεν ἐντύπωσιν. Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου, ὁ Ἰωάννης μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι ἀνεχώρει δι' ἀπομεμακρυσμένον μέρος. Ἤμην παρὼν εἰς τοὺς μετὰ τῆς μητρός του ἀποχαιρετισμούς, οἵτινες ἦσαν ὀδυνηροί. Ἰδίως δ' αὕτη ἔδειξε μεγάλην λύπην, ἣν ἐγὼ εὗρον λίαν γελοίαν, πιστεύων, ὅτι ὅλας τὰς λύπας ἔπρεπε νὰ τὰς κρατήσουν διὰ τὸ μέγα ταξείδιον, εἰς τὰς παραμονάς, τοῦ ὁποίου εὑρισκόμην.

— Θὰ τὸν ἀκολουθήσετε βλέπω μέχρι τοῦ σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου, μὲ εἶπεν αὕτη· θὰ κάμετε καλά, διότι ἴσως δὲν τὸν ἐπανίδητε.—Τὸ ἐγίνωσκον· πλὴν διατί αὕτη ἐπέμενε νά μοι ὑπενθυμίσῃ, ὅτι εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ υἱοῦ της δὲν θὰ ἦμαι ἐν τῇ ζωῇ; Αὐτὸς δὲ ἀποχαιρετῶν με, διατί μὲ πικρὰν εἰρωνείαν νά μοι εὔχηται αἰσιον μέλλον, ἀφοῦ γνωρίζει, ὅτι τοῦτο θὰ θραυσθῇ συντόνως;

Ἡ ἀπουσία τοῦ Ἰωάννου συνετέλεσεν εἰς τό νὰ αὐξήσῃ ἡ μελαγχολία μου. Τὰ πάντα μοὶ προεμήνυον τὸ ἄφευκτον τέλος μου. Ὁ ψυχρός τοῦ Ὀκτωβρίου ἄνεμος ἐψιθύριζεν εἰς τὰ ὦτά μου τὴν ἀπαισίαν πρόρρησιν, τὰ δὲ πίπτοντα φύλλα τῶν δένδρων μοὶ ἐφαίνοντο, ὡς εἰκὼν τῆς ἰδίας μου τύχης. Πλειστάκις ἐπανελάμβανον τὸ ἐλεγεῖον τοῦ Μιλβουά

'Σ τοῦ βίου του τὸ λυκαυγὲς εἰς νεανίας πάσχων,
ἡμιθανής, ἐβάδιζεν ὁ δυστυχὴς βραδέως κτλ.

Ἂν ἐγνώριζον νὰ κάμνω στίχους ἤθελον κλαύσει τὴν μοῖραν μου ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Θεῶν.

Ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς ἀπαισίας προθεσμίας δεινὴ τρικυμία ἐνέσκηψε. Δὲν ἔκλεισα τοὺς ὀφθαλμούς μου καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Ἤμην πεπεισμένος, ὅτι ἡ ἐσχάτη μου ὥρα εἶχε σημάνῃ. Ἠγέρθην ὠχρός, καταβεβλημένος· ἐνόμιζον, ὅτι ἠσθανόμην, ὅτι εἰς τὰ ἐξαδυνατισμένα μέλη μου εἰσήρχετο ὁ θάνατος.

Ὁ πατήρ μου, οὗ τινος ἡ ἀπουσία παρετάθη πλέον τῆς προσδιορισθείσης παρ' αὐτοῦ ἐποχῆς ἐπανῆλθε τότε. Μετά τινας δὲ στιγμὰς ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς του μὲ εἶπε:

— Ἔχω δυσάρεστόν τινα εἴδησιν νά σοι ἀναγγείλω· ὁ φίλος σου Ἰωάννης ἀπεβίωσεν εἰς τὰ λουτρά, τὴν ἡμέραν ἀκριβῶς, καθ' ἣν ἦτο ἡ φοβερὰ τρικυμία. Ὁ ἰατρὸς διέγνωσε καλῶς· ἐνθυμεῖσαι τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν μοὶ ἔφερες τὴν ἐπιστολήν του;

— Πῶς! ἀνέκραξα, περὶ τοῦ Ἰωάννου ἐπρόκειτο;

Εἰς τὴν ἐπιφώνησιν ταύτην, ἥτις μὲ διέφυγεν ὁ πατήρ μου μὲ παρετήρησε προσεκτικῶς. Εἶχον λοιπὸν ἀναγνώσει τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἰατροῦ! Πιεσθεὶς ὡμολόγησα τὰ πάντα.

Ὁ πατήρ μου δὲν εἶχε τὸ θάρρος νά με ἐπιπλήξῃ. Ἐτιμωρήθην ἀρκούντως διὰ τὴν περιέργειάν μου. Ἡ ὑγεία μου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς φαντασίας μου κατεβλήθη σημαντικῶς, ἂν δ' ὀλίγον ἔτι ἐξηκολούθη ἡ πλάνη μου θ' ἀπέθνησκον βεβαίως.

Ἐπανακτήσας τὰς δυνάμεις μου ἤρχισα νὰ αἰσθάνωμαι τύψιν συνειδότος διὰ τὸν τερατώδη ἐγωϊσμόν, ὃν ἔδειξα. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα δὲν ἔπραξα ἄλλοτι εἰμὴ νὰ προσκολλῶμαι ἐπιμόνως εἰς τὴν ζωήν. Ὁ δ' ἀτυχὴς Ἰωάννης, τὸν ὁποῖον κατηγόρουν, ὡς μὴ ἐνδιαφερόμενον καὶ μὴ συμπονοῦντά με, αὐτὸς ἡρωϊκῶς καὶ χωρὶς ν' ἀποδείξῃ τι ἐβάδιζε πρὸς τὸν θάνατον.

Ἐπείσθην τότε, ὅτι ὁ πράττων τι κατὰ καθῆκον, ὀφείλει ν' ἀρκῆται εἰς τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῆς συνειδήσεώς του καὶ νὰ μὴ ζητῇ τὰς ἐνθαρρύνσεις καὶ τοὺς ἐπαίνους τῶν ἄλλων.

(Louis Collas).

Ν. Ι. Σ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ

Δ'.

Σπυρίδων Βεντούρας.

Σπυρίδων ὁ Βεντούρας, Λευκάδιος, ἠκμασε περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος. Ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἔδειξε τοσαύτην κλίσιν πρὸς τὴν ζωγραφικήν, ὥστε ἡ μόνη αὐτοῦ διασκέδασις ἦτο τὸ ἰχνογραφίζειν. Εἰκοσαετὴς ὤν, μετέβη εἰς Ἐνετίαν, ἔνθα διέμεινεν ὁλόκληρον δεκαετίαν, σπουδάζων τὴν γραφικὴν ἐν τῇ σχολῇ—ἧς τὰς βάσεις ἔθετο ὁ Βελίνης, ἥτις ἐγένετο μεγάλη διὰ τοῦ Γεωργιώνη, Τιτσιανοῦ, Τιντορέτου, Παύλου Βερωναίου, Σεβαστιανοῦ Πιόμβου καὶ ἔπαυσε μὲ τὸν Γουάρδη—εἰς ἣν ἔκαμε θαυμασίας προόδους. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ τόπου πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ποθητῆς αὐτῷ τέχνης, ὑπῆρξεν ἀρίστη, διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἡ Ἐνετία, ἕνεκα τῶν συνεχῶν σχέσεων μὲ τὴν ἀνατολὴν ἔφερεν ἐν τῇ πρωτευούσῃ πλῆθος βυζαντινῶν καλλιτεχνημάτων.

*

Ὁ Βεντούρας ἐπανελθὼν καλλιτέχνης δόκιμος εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Λευκάδα, ἀμέσως ἤρξατο νὰ ἐργάζηται, καὶ ἐκόσμησε πολλὰς ἐκκλησίας, ἐξ ὧν θαυμάζονται ἡ τοῦ Παντοκράτορος καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ.

Ἐκτὸς τῆς ἁγιογραφίας, κατέγεινε καὶ εἰς τὰς προσωπογραφίας, ἃς ἐπεξειργάζετο τεχνιέντως.

Ἡ φήμη τοῦ Λευκαδίου καλλιτέχνου δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐξέλθῃ τῆς μικρᾶς πατρίδος αὐτοῦ, οὕτω δὲ συχνάκις προσεκάλουν αὐτὸν πολλαχόθεν μὲ ἀδρὰς ἀμοιβάς, ἵνα διὰ τοῦ δοκίμου χρωστῆρός του στολίσῃ ἐκκλησίας. Διὸ καὶ ἐν Κερκύρᾳ βλέπει τις εἰκόνας αὐτοῦ καθὼς ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ.

Προσκληθεὶς δέ ποτε ἐν Πρεβέζῃ, παρὰ τοῦ τυράννου τῆς Ἠπείρου Ἀλῆ Πασᾶ, ἵνα τεχνουργήσῃ ἐν φυσικῷ μεγέθει τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, τοσοῦτον ἐπιτηδείως τὴν ἔγραψεν, ὥστε ὁ τύραννος ἔδωκεν αὐτῷ διπλασίαν τιμὴν τῆς συμφωνηθείσης.

Ὁ Βεντούρας ἐθεωρεῖτο εἰς τῶν δοκιμωτέρων ἑλλήνων καλλιτεχνῶν τῶν χρόνων του, ἀλλ' ὅμως αἱ εἰκόνες αὐτοῦ ἔχουσί τινας ἐλλείψεις.

Ὁ Βεντούρας, φοβούμενος, ὡς μοὶ ἔγραφέ ποτε ὁ μακαρίτης φίλος Ἰωάννης Σταματέλος[1], μήπως χάσῃ τὴν ὅρασίν του διῆγε βίον πράγματι μοναχικόν, ἡ αὐτάρκεια καὶ ἡ λιτότης αὐτοῦ ἦτο μεγάλη· οὐδέποτε ἔτρωγεν ἀλατισμένα φαγητά, μήτε ἔπινεν οἶνον ἢ ἄλλα πνευματώδη ποτά.

Γενόμενος σχεδὸν ὀγδοηκοντούτης ἀπεβίωσεν ἄγαμος περὶ τὸ 1835.

Ἐν Ζακύνθῳ.

Σ. Δὲ Βιαζης.

ΟΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΕΣ[2]

Συνέχεια· ἴδε σελ. 134

ΜΕΡΟΣ Α.

Φιλέλληνες ἀποθανόντες κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἢ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1860.

279. WIEVIG (ΒΕΙΦΙΓ).

(Ἐκ Lemberg τῆς Πρωσσίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Τριπολιτζᾷ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1822).

Ἦτο ἀξιωματικὸς τῆς ὑπηρεσίας τοῦ πρίγκιπος Δ. Ὑψηλάντου.

*

280. WINTER (ΒΙΝΤΕΡ).

(Ἐξ Ὀρλανδίας ἠθοποιησιράσθη ἐν Ἀμφίσσῃ τῷ 1824).

Εἰς τὴν πρᾶξιν ταύτην παρωρμήθη ἐξ ἠθικῆς καταπτώσεως.

*

281. WINTERHOLLEZ (ΒΙΝΤΕΡΧΟΛΛΕΖ).

(Ἐκ Βυρτεμβούργου τῆς Βαυαρίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Μεσολογγίῳ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1822).

Λεπτομέρειαι ἀκριβεῖς περὶ αὐτοῦ λείπουσιν.

*

282. WOIRION BLAISE HIPPOLITE. (ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ ΒΛΑΣΙΟΣ ΒΟΑΡΙΟΝ).

(Ἐκ St Brossant τῆς Γαλλίας· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Ἀθήναις τὴν 25 Ἰανουαρίου 1827).

Ἐθελοντής. Ἀπέθανεν ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως.

*

283. WOLF (ΒΟΛΦ).

(Ἐκ Βυρτεμβέργης· ἐφονεύθη ἐν Πέτᾳ τὴν 4 Ἰουλίου 1822).

Ἁπλοῦς μαθητὴς καὶ ἐθελοντὴς εἰς τὸ σῶμα τῶν Φιλελλήνων.

*

284. WOLGMUTH (ΒΟΛΓΜΟΥΤ).

(Γάλλος· ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας ἐν Πόρῳ τῷ 1828).

Ἐθελοντής. Ἐν Χαϊδαρίῳ εἶχε πληγωθῆ εἰς τὸν ὦμον ὑπὸ σφαίρας. Πρῴην σωματοφύλαξ ἐν Γαλλίᾳ.

Ζ.

285. ZIMMERMAN (TZIMEPMAN).

(Ἐξ Ἀμβούργου· ἐφονεύθη ἐν Κωλιάδι Ἄκρᾳ τὴν 6 Μαΐου 1827).

Ἐθελοντής. Ἐπολέμησε καὶ εἰς τοὺς κήπους τοῦ Χαϊδαρίου.

*

286. ZÖLI PAUL (ΠΑΥΛΟΣ ΤΖΟΛΙ).

(Ἐκ Forli le grand τοῦ Παπικοῦ Κράτους· ἀπέθανεν ἐν Βολωνίᾳ ἐξ ἀσθενείας τὴν 1 Μαΐου 1857).

Ὑπηρέτησεν εἰς τὸ ἱππικόν. Καλὸς στρατιώτης ἀλλ' ἀστάτου χαρακτῆρος. Ἔφερε τὸν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος καὶ τὸ στρατιωτικὸν μετάλλιον.

(Ἕπεται τὸ Β' μέρος).

Η ΜΑΓΙΣΣΑ

Α.

Ὁ Δῆμος τ' ἀρχοντόπουλο, ὁ Δῆμος ὁ λεβέντης
μέσ' 'στὴ Χαλκίδα ἤτανε τὸ πρῶτο παλλικάρι·
τὸ λιγερό του τὸ κορμί, τὰ μαῦρά του τὰ 'ματια,
τὸ ζαχαρένιο στόμα του, τ' ὁλόμαυρο μουστάκι
πόσαις καρδιαὶς ἐπλήγωσαν ἕνας Θεὸς τὸ 'ξέρει.
Ὅταν στὴ μέση ἔζωνε τὴν ἄσπρη φουστανέλα
τὸν βλέπανε καὶ ζήλευαν τῆς γῆς τὰ παλλικάρια.
Θαρροῦσες ἦταν ἄγγελος δίχως φτερὰ 'ς τὸν κόσμο·
τὸν βλέπανε ἡ λιγεραὶς καὶ πόναγ' ἡ καρδιά των,
τὸν εἶδε καὶ μιὰ μάγισσα, μάγισσας θυγατέρα
κι' ἀρνήθηκε τὴ μάνα της κ' ἔχασε τὸ μυαλό της.

Β.

Μὰ εἶχερε ἡ Μάγισσα τὸν κόσμο νὰ μαγεύῃ
καὶ χίλια μάγια ἔκανε καὶ μάγεψε τὸ Δῆμο
καὶ δὲν 'μπορεῖ νὰ κοιμηθῇ οὔτε μπορεῖ νὰ φάῃ.
Πάντα κλεισμένος κάθεται καὶ πάντα συλλογεῖται,
κ' ἡ μάνα του τὸν ἐρωτᾷ κ' ἡ μάνα του τοῦ λέει:
—Τί ἔχεις Δῆμό μου, καὶ κλαῖς κ' ἐχλώμιασ' ἡ θωριά σου;
μὴ σοῦλειψαν τὰ νειάτα σου, μὴ σοῦλειψε τὸ βιός σου;
— Σ' τ' ἀνάθεμα τὰ νειάτα μου, 'ς τ' ἀνάθεμα τὸ βιός μου!
Ἀγάπησα μιὰ μάγισσα, μάγισσας θυγατέρα,
καὶ δὲν 'μπορῶ οὔτε στιγμὴ δίχως αὐτὴ νὰ ζήσω.
Κλείνω τὰ μάτι' ἀπὸ βραδὺς καὶ τήνε βλέπ' ὁμπρός μου
ξυπνῶ τὸ γλυκοχάραμμα κ' ἀκούω τὴν μιλιά της·
μάνα μου, τ' ἀποφάσισα γυναῖκα νὰ τὴν πάρω.
—Δὲν 'βρῆκες κόραις ὤμορφαις, βρὲ Δῆμο, ν' ἀγαπήσῃς
μόν' ἀγαπᾷς τὴ μάγισσα τὴν τρισκαταραμένη
ποὺ τὴν ἐκαταράστη ὁ Θιὸς τὸν κόσμο νὰ μαγεύῃ;
Ἂν ἴσως τ' ἀποφάσισες γυναῖκα νὰ τὴν πάρῃς
θὰ βίξω τῆς πλεξούδαις μου, τὸν κόρφο μου θ' ἀνοίξω,
βαρειὰ θὰ σὲ καταραστῶ, βαρειὰ θὰ 'σῶ κατάρα:
«Μιὰ 'μέρα νὰ τήνε χαρῇς, νὰ τὴν φιλῇς μιὰ νύκτα,
καὶ μέσ' 'ς τὸ γλυκοχάραμμα πρὶν σβύσουνε τ' ἀστέρια
τὴ μάνα σου νὰ θυμηθῇς νὰ βαρυανασταναξῇς,
νὰ σοῦρθῃ ἄγριος λογισμός, νὰ στρίψῃ τὸ μυαλό σου,
νὰ βγάλῃς τὸ μαχαῖρί σου, μονάχος νὰ τὴν σφάξῃς!..»

Γ.

Μὰ ὁ Δῆμος ἐπαράκουσε τῆς μάνας του τά λόγια
γιατ' ἔκαιγε τὰ στήθη του ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης,
καὶ παίρνει τὸ στρατί, στρατὶ 'στὴ γειτονιά της πάει
βρίσκει τὴν ὥρα Μάγισσα ποὺ κάθονταν 'ς τὴν πόρτα:
— Ὥρα καλή σου, Μάγισσα!
— Καλό 'ς τονε τὸ Δῆμο!
— Ποῦ τῶμαθες, νεράϊδα μου, ἐμένα τό νομά μου;
— Δυὸ δύναμες μοῦ τῶπανε: τὰ μάγια κ' ἡ ἀγάπη.
Χαμήλωσε τὰ μάτιά της κι' ἀπὸ κρυφὰ στενάζει.
— Κόρη μου γλυκομίλητη καὶ χαμηλοβλεποῦσα,
μ' ἐμίθυσαν τὰ μάτια σου τὰ μελοζαχαρᾶτα
τόσον καιρὸ ποὺ σ' ἀγαπῶ καὶ κρύβω τὸν καϋμό μου.
Ἂν μ' ἀγαπᾷς σὰν σ' ἀγαπῶ 'πές μού το νὰ τὸ ξέρω,
παράτησε τὴ μάνα σου κ' ἔγὼ τὴν ἐδική μου
κ' ἔλα νὰ φύγωμ' ἀπ' ἐδῶ νὰ πᾶμ' ἀλλοῦ 'ς τὰ ξένα,
γιατ' εἶν' ἡ μάνα μου κακιὰ κι' ὅλω μὲ καταριέται.
Σὰν τὰ πουλιὰ τῆς ἀνοιξῆς ποὺ πάνε ταῖρι-ταῖρι
πᾶμε κ' ἐμεῖς νὰ κτίσωμε 'ς τὰ ξένα τὴ φωλιά μας.
. . . . . .

Δ.

Ἐβράδυασε σκοτείνιασε κ' ἐβγήκανε τ' ἀστέρια
κι' αὐτὸ τὸ χλωμοφέγγαρο σὰν νύφη καμαρόνει,
κοιμήθηκαν οἱ χωρικοί, ἐκούρνιασε τ' ὀρνίθι . . .
Ὁ Δῆμος μὲ τὴ Μάγισσα καβάλα 'ς τ' ἀλογά των
δλόχαροι καὶ ξέννοιαστοι κινοῦνε γιὰ τὰ ξένα·
Χαρὰ 'ς τὰ νειάτα τὰ χρυσὰ π' ἀγάπη τ' ἀνταμόνει!
Κάνουνε τ' ἄλογα φτερὰ καὶ γοργοφτερουγίζουν
καὶ χάνονται σὰν ἀστραπὴ μέσ' 'ς τὸ βαθὺ τὸν κάμπο,
κι' ὅσοι διαβάταις τοὺς θωροῦν γιὰ ξωτικὰ τοὺς παίρνουν,
σταυροκοποῦνται τρεῖς φοραὶς καὶ φεύγουν δειλιασμένοι . . .
Ἡ πρώτη νύκτα ἐπέρασε μ' ἐρωτοκαρδιοχτύπι,
κι' ὅταν ἐπρόβαλ' ἡ αὐγὴ 'περάσανε τὴν Θήβα,
καὶ πάλι σὰν ἐνύκτωσε, ἀπὸ τὴ γλυγοράδα
τ' ἄλογα κουραστήκανε βαρειὰ βαλαντωμένα
καὶ μηδὲ 'μπρὸς πηγαίνουνε καὶ μηδὲ 'πίσω πᾶνε.
—Δῆμό μου τί θὰ γίνωμε 'ς τὴ ἐρημιὰ μονάχοι;
Ἡ Λειβαδιὰ εἶνε μακρυὰ κι' ἡ Θήβα ἄλλο τόσο,
ξεπέζεψε νὰ δέσωμε 'ς τὸ δένδρο τ' ἀλογά μας
κ' ἐδῶ 'ς τὴ μέση πούρθαμε βλέπω σπηλιὰ 'ς τὸ βράχο,
καὶ πᾶ' νὰ ξευυχτήσωμε ὡς ποῦ νὰ πάρ' ἡ μέρα,
—Ἀνήξερη εἶσαι, μάτια μου, ἐδῶ 'ς τοὺς ξένους τόποις·
ἐκεῖ ποὺ βλέπεις τὴ σπηλιὰ καὶ τὴν πλατειὰ τὴν πέτρα
ἐκ' εἶνε φειδί' ἀμέτρητα φαρμακοποτισμένα,
καὶ θὲς νὰ ξημερώσωμε ἀντάμα μὲ τὸ Χάρο;
—Δῆμο, θαρρῶ, μ' ἀγάπησες χωρὶς νὰ ξέρεις ποιὰ εἶμαι.
Ἐγὼ μαι μάγισσας παιδί, μάγισσας θυγατέρα,
μαγεύω τ' ἄγρια στοιχειὰ καὶ γονατίζουν 'μπρός μου,
μαγεύω τ' ἄγρια θεριὰ καὶ 'ς τὴ στιγμὴ 'μερεύουν·
ἔλα νὰ πάμε 'ς τὴ σπηλιὰ νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα,
κ' ἐγὼ 'ς τὰ φείδια θὰ νὰ 'σῶ, τὰ φείδια θὰ προσάξω,
νὰ γλείφουνε τὰ χέρια μας, νὰ κρύψουν τὸ φαρμάκι,
ὡς ποὺ νὰ πάρ' ἡ χαραυγή, ὡς ποὺ νὰ πάρ' ἡ μέρα
νὰ ξανασάνουν τ' ἄλογα ἀπ' τὸν πολὺ τὸ δρόμο,
νὰ λύσω καὶ τὰ μάγια μου ν' ἀντρειευτοῦν τὰ φείδια.

Ε.

Κοιμᾶτ' ἡ Μάγισσα γλυκὰ 'ς τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Δῆμου
καὶ τὰ φιλιὰ 'ς τὰ χείλη της ἀχείλητα ἀκόμα
σὰν θολωμένη καταχνιὰ ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὸ ῥόδο.
Ὁ Δῆμος ὀνειρεύεται σ' ὀνείρατα τσ' ἀγάπης
'ς τὰ ξέπλεγά της τὰ μαλλιὰ τὸ χέρι του πλεγλένο·
τὰ φείδια γύρω ἥμερα τὰ χέρια τους φιλοῦνε,
παίζει τ' ἀγέρι χαρωπὸ 'ς τὰ φυλλωμένα δένδρα
κ' ἐκεῖνα μουρμουρίζουνε, καὶ τὸ μουρμούρισμά των
τ' ἀγαπημένο ἀνδρόγυνο ἀγάλια νανουρίζει
σὰν μικρομάνα ἀκοίμητη 'ς τὴν κούνια τοῦ παιδιοῦ της.
Ῥοδοδολῷ ἡ ἀνατολὴ καὶ τρέμουνε τ' ἀστέρια,
κι' ὁ Δῆμος μέσ' 'ς τὸν ὕπνο του ξαρνιάζεται, ξυπνάει·
θυμήθηκε τὴ μάνα του, ἀγρίεψ' ἡ θωριά του,
κτυπᾷ ἡ καρδιὰ του ἀδιάκοπα καὶ μέσα 'ς τὸ μυαλό του
σὰν μιὰ φωτιὰ ἀχόρταγη τὴ φλόγαις της σκορπάει·
ἀνασηκώνεται μὲ μιᾶς, θαρρεῖς δὲν βλέπει ἐμπρός του,
τραδάει ἀπ' τὸ σελάχι του φαρμακερὸ μαχαῖρι
ἀγριεμένος τὸ περνᾷ 'ς τῆς Μάγισσας τὰ στῆθια,
φτερνιὰ δίνει τ' ἄλογό του καὶ χάνεται 'ς τὸν κάμπο,
κι' ἀφίνει γιὰ ἐνθύμησι τὰ φείδια μαγεμμένα.

ΣΤ.

Ἡ Μάγισσα δὲν ξύπνησε· θαρρεῖς κοιμᾶτ' ἀκόμα
'ς τὴν πρώτη νύκτα τῆ γλυκειά, τὴ νύκτα τῆς ἀγάπης.

Ιωαννης Πολεμης.

1. Ὡς γνωστόν, ὁ Σταματέλλος ἦτο Λευκάδιος καὶ εἷς τῶν καλῶν λογίων. Ὅρα τὸ ἡμέτερον ἄρθρον «Ἓν βλέμμα ἐπὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἰωάννου Σταματέλου». Ζάκυνθος 1881 Τυπ. Καβυχεφάλου.

2. Ἐξ ἀνεκδότου συγγράμματος τοῦ φιλέλληνος Ἑρρίκου Φορστῆ.

Η ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΩΤΙΣΣΑ[1]

[Μετάφρασις].

Συνέχεια· ἴδε ἀριθ. 143.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Οἱ τέσσαρες σύντροφοι ἐσταυροκοπήθησαν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πανσλαβιστοῦ καὶ ἔστρεψαν πενθίμως τὰ ὅπλα αὐτῶν σιωπηλοί· ἔπειτα ὁ Μάρκος διώρθωσε τοὺς ἱμάντας τοῦ ἵππου καὶ ὁ Τζανῆς ἱππεύσας ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως.

Ἐβάδισαν ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἄνευ ἄλλου κωλύματος ἢ τῆς ἐδαφικῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς θυέλλης, ἥτις ἀδιαλείπτως ἐπετείνετο. Περὶ τὴν δείλην κατώρθωσαν νὰ ὑπερβῶσι τὰς τελευταίας κλιτύας τῶν ὀρέων καὶ προσήγγιζον πρὸς τὴν πεδιάδα· πανταχόθεν περὶ αὐτοὺς αἱ χαράδραι καὶ οἱ χείμαρροι ἔρρεον μανιωδῶς· μίαν εἰσέτι ὥραν καὶ ἔφθανον εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Σλάνου. Τῇ στιγμῇ ταύτῃ κατὰ πρῶτον ἠκούσθησαν μακρόθεν ἀραιοί τινες πυροβολισμοί.

Ὑποθέσαντες ὅτι ἐπρόκειτο περὶ σημείου τινὸς τοῦ Ὀγουλίνου διηυθύνθησαν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο· ἀλλ' ἐντὸς τοῦ δάσους τὰ φυλλώματα ἔτρεμον ἀφ' ἑαυτῶν· μήπως ὑπῆρχε ποῦ ἐκεῖ ἔνεδρα ἐχθρική; Προσδέσαντες λόγῳ φρονήσεως τὸν ἵππον πρός τι δένδρον, οὗ τὰ βήματα ἠδύναντο νὰ ὁδηγήσωσι τὸν ἐχθρόν, ἀπεφάσισαν νὰ προσκοπήσωσι τὴν ὁδόν· ὁ Δουμβρόσκης καὶ ὁ Ζαγραὲ ὡπλισμένοι μὲ τὰς διπλᾶς αὐτῶν καραμπίνας ἐτράπησαν πρὸς τ' ἀριστερὰ τοῦ δάσους, ὁ Τζανῆς καὶ ὁ Μάρκος πρὸς τὰ δεξιά.

Μετὰ δέκα λεπτῶν πορείαν καὶ προσεκτικὴν ἐπιθεώρησιν ἄνευ οὐδενὸς ἀποτελέσματος ὁ Τζανῆς ἔμελλε νὰ πεισθῇ ὅτι μόνος ὁ ἄνεμος διέσειε τὰ δένδρα τοῦ δάσους, ὅτε ἐνόμισεν ὅτι διέκρινε ὀλίγας λέξεις σλαβικάς.

— «Εἶσθε σεῖς σύντροφοι»; ἔλεγεν ἡ φωνή.

— Ἂς προχωρήσωμεν πρὸς τοῦτο τὸ μέρος, ἐψιθύρισεν ὁ Τζανῆς.

Τῇ αὐτῇ στιγμῇ πολλοὶ πυροβολισμοὶ ἀπήστραψαν καὶ ἤχησαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ δάσους ὅπου εἶχον εἰσχωρήσει ὁ Ζαγραὲ καὶ ὁ Δουμβρόσκης· ἔπειτα ἠκούσθη ὡς δοῦπος σώματος πίπτοντος ἐπὶ κλάδων.

«Πηγαίνω νὰ ἴδω τί συμβαίνει εἶπεν ὁ Μάρκος εἰς τὸν Τζανῆν· ἀρχηγὲ φρόντισον περὶ τῆς ἀσφαλείας σου, ἡ ζωή σου εἶναι πολυτιμοτέρα».

Πρὶν ἢ ὁ Μάρκος προφθάσῃ νὰ χωρισθῇ εἶδεν ἐπανερχόμενον πρὸς αὐτὸν μὲ ταχέα βήματα τὸν Ζαγραὲ συγκεκινημένον καὶ παράφρονα καὶ ρίπτοντα ὄπισθέν του βλέμματα ἔντρομα.

«Καὶ ὁ Δουμβρόσκης; ἀνέκραζεν ὁ Τζανῆς.

— Ὁ Θεὸς νὰ τὸν συγχωρήσῃ! ἐφονεύθη· εἶπεν ὁ Κροάτης σταυροκοπούμενος.

— Ἐφονεύθη!... καὶ αὐτός!.. ἀλλ' ἡ φωνὴ ἐκείνη ἥτις μᾶς ἐκάλει;...

— Ἔνεδρα! ἔνεδρα! εἶναι δαλματοὶ στρατιῶται, μᾶς καταδιώκουν φύγωμεν.

Τότε καὶ οἱ τρεῖς — δὲν εἶσαν πλέον ἢ τρεῖς — ἐπανέλαβον τὴν πορείαν των στρέψαντες πάλιν πρὸς τὰ ὄρη· ὄπισθεν ἤκουον τὸ κάλπασμα ἵππου ἐπιμόνως τρέχοντος ἐπὶ τὰ ἴχνη αὐτῶν. Ἦτο ὁ ἵππος τοῦ Παύλου ὅστις εἰς τοὺς πρώτους πυροβολισμοὺς διέρρηξε τὰ δεσμά του καὶ ἐπανεῦρε τὰ ἴχνη των· ὅταν εἶδον αὐτὸν οἱ φυγάδες ἐστάθησαν νὰ ἀναπνεύσωσιν.

Ἀριστερὰ πρὸς τὰς κοιλάδας ἀντίχησαν ὑπόκωφοι κραυγαί, ἔπειτα ὁ κρότος τυμπάνων καὶ σαλπίγγων· σύνταγμα αὐστριακῶν δραγόνων διήρχετο τὴν γέφυραν τοῦ Σλάνου· πᾶσα ἐλπὶς συνενώσεως μετὰ τοῦ Ὀγουλίνου ἀπώλετο!

Δεξιὰ εὐρεῖα χαράδρα ὑπερεκχειλίζουσα ὑπὸ τῶν χειμαρρωδῶν ὑδάτων τῶν ὀρέων ἔκλειεν αὐτοῖς τὴν πάροδον· ἀλλ' ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑπερβῶσι τὸ κώλυμα τοῦτο τῆς χαράδρας ἂν ἤθελον νὰ σωθῶσιν.

Ἱππεύσας καὶ πάλιν ὁ Τζανῆς ἔλαβεν ἐπὶ τοῦ ἐφιππίου καὶ τὰς καραμπίνας ἵνα προφυλάξῃ αὐτὰς ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ εἰσέλασε μετὰ τοῦ ἵππου ἐντὸς τοῦ χειμάρρου· οἱ δύο του σύντροφοι ἀλληλοβοηθούμενοι θὰ ἐκολύμβων πλησίον του ἀναπλέοντες τὸ ῥεῦμα καὶ κρατοῦντες τοὺς χαλινοὺς τοῦ ἵππου, ὥστε ἂν μὲν ὁ ἵππος παρασυρθῇ νὰ κρατήσωσιν αὐτόν, ἂν δὲ αὐτοὶ ἐξαδυνατήσωσι νὰ προσκολληθῶσιν ἑκατέρωθεν τοῦ ἐφιππίου. Ἀλλὰ μεθ' ὅλας τὰς προφυλάξεις ταύτας ὁ Μάρκος εἴτε διότι δὲν ὑπελόγησε καλῶς τὰς δυνάμεις του εἴτε διότι τὸ ψυχρὸν ὕδωρ παρέλυσεν αἰφνης τὰς κινήσεις του, δὲν κατώρθωσε νὰ ἀκολουθήσῃ, μόνον ὁ Τζανῆς καὶ ὁ Ζαγραὲ κατώρθωσαν νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην.

Ὁ Τζανῆς κατῆλθε τοῦ ἵππου καὶ ἐπλανᾶτο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς χαράδρας καλῶν τὸν Μάρκον μετὰ μεγάλων κραυγῶν· ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἀπώλετο ἐν μέσῳ τοῦ τεραστείου κρότου τοῦ χειμάρρου· ἐν τούτῳ ὁ Ζαγραὲ μεριμνῶν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἐζήτασε τὴν κατάστασιν τῶν ὅπλων καὶ τῶν τροφῶν καὶ κατώπτευσε τὸ μέρος.

Εὑρίσκετο ἐπὶ μεγάλου γηλόφου ποῦ μὲν βραχώδους ποῦ δὲ δασώδους, γηλόφου τὸν ὁποῖον ἡ χαράδρα περιελισσομένη κατέστησε προσωρινῶς νῆσον· θάμνοι τινὲς σημύδαι καὶ δρύες κίτριναι ἐφαίνοντο ἀραιαὶ οὔτε ἰδέα κἂν οἰκήσεως ἢ καλλιεργείας οὐδὲ ἴχνος ἀτραποῦ.

Ὅταν ὁ Τζανῆς ἀποκαμὼν ἀπὸ τῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν φωνῶν του εἶδε καὶ αὐτὸς ὅτι ὁ χείμαρρος δν διῆλθεν ἐζώννυεν αὐτοὺς καὶ ὅτι ἔπρεπε καὶ πάλιν νὰ διαβῶσιν αὐτὸν κατελήφθη ὑπὸ ὀξείας ἀγωνίας· ἤδη ἔχασε τὸν Μάρκον· ὤφειλεν ἄρα ἐξακολουθῶν πεισματωδῶς τὴν ἀτελεύτητον φυγήν του νὰ διακινδυνεύσῃ νὰ χάσῃ καὶ τὸν τελευταῖόν του σύντροφον τὸν γενναῖον αὐτὸν Κροάτην, οὗ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ νοημοσύνη τοσάκις κατὰ τὴν πορείαν τὸν προεφύλαξαν; Ἄλλως τε αὐτὸς ὁ ἴδιος ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ὅτι θὰ διαφύγῃ τὸν χείμαρρον; ὁ ἵππος ἐξαντληθεὶς ἔκειτο ἐκεῖ ἐπὶ μιᾶς πλευρᾶς πνευστιῶν ἀγωνιωδῶς.

Ἐν ᾧ ἐδίσταζε βλέπει ἐπὶ τῶν κατωφερειῶν τῶν ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν λόφων ἀναπτόμενα τὰ πυρὰ τῶν αὐστριακῶν καὶ δαλματικῶν καταυλισμῶν· καὶ ἂν κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς ὁ χείμαρρος ἐστείρευε θὰ ἠδύνατο ὁ φυγὰς νὰ θραύσῃ τὸν ζωντανὸν κρίκον ὅστις τὸν περισφίγγει; Κύπτων ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἀγκοφεύκτου δυστυχίας τοῦ βλέπει τὸν Ζαγραὲ καθήμενον εἰς τὴν βάσιν δένδρου τινὸς ἐν ἀφώνῳ ἀδρανείᾳ παραδεδομένον ἀναμφιβόλως εἰς τὰς ἀπελπιστικὰς σκέψεις αἵτινες κατεῖχον αὐτὸν τὸν ἴδιον. Βλέπων τὸν Κροάτην καταβεβλημένον ὁ Τζανῆς αἰσθάνεται τὸ θάρρος του τὸ ὀλίγον ἐπιδεικτικόν, ἐξεγειρόμενον.

«Ἡ κακὴ τύχη λοιπὸν σὲ ἐνίκησεν ἐντελῶς Ἰωάννη;»

— Ἐχάθην, ἠτιμάσθην ἀποκρίνεται οὗτος μὲ ὑπόκωφον φωνήν.

— Φίλε, ἄφησε τὰ παράπονα εἰς τὰς γυναῖκας· καθεὶς ἐννοεῖ κατ' ἴδιον τρόπον τὴν τιμήν. Ὁ Τσίμπερ ὅστις φεύγει ἐνώπιον τῶν σκύλων εἶναι ὀλιγώτερον δειλὸς ἢ αὐτοὶ οἵτινες ἐπιτίθενται κατ' αὐτοῦ ἑκατὸν καθ' ἕνός.

—Ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι στρατιώτης, δὲν φοβοῦμαι τὸν θάνατον φοβοῦμαι τὴν ἀτίμωσιν ἠτιμάσθην σὲ λέγω· εἶμαι λιποτάκτης λιποτάκτης! τὸ ὄνομά μου εἶναι κατηραμένον ἐν τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ἐγεννήθην!... Διατί ἐπίστευσα εἰς τὸν λόγον σου!

Ὁ Τζανῆς ἐσιώπησεν ἐπί τινας στιγμάς.

«Ἐγείρου Ἰωάννη τὰς ὑποσχέσεις ἃς σοὶ ἔδωκα θὰ κρατήσω πάσας· τί σοὶ ὑπεσχέθην κατὰ πρῶτον; μίαν ἄλυσσιν, ἰδού την.

— Τί νὰ τὴν κάμω τὴν ἄλυσσίν σου; ἠμπορεῖ νὰ μὲ φέρῃ εἰς τὸ σύνταγμά μου τὴν ὡρισμένην ὥραν; Ἰδοὺ ἀκόμη τί μοὶ ὑπεσχέθης.

— Θὰ τὸ φθάσῃς τὸ σύνταγμά σου καὶ ἀρκετὰ ἐγκαίρως ὥστε νὰ γείνῃς δεκτὸς ὡς γνήσιος στρατιώτης· πρὸς τοῦτο θὰ σοὶ προμηθεύσω ἐγὼ τὰ μέσα, προσέθηκεν ὁ Τζανῆς ἀναλαμβάνων τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ ὑπερήφανον στάσιν του. Γνωρίζεις ἡ κεφαλή μου εἶναι ὑπὸ διατίμησιν· σοὶ τὴν παραχωρῶ, εἶναι δῶρον εἴκοσι χιλιάδων φλωρινίων.

Ὁ Κροάτης ἐποίησε κίνημα ἀποστροφῆς.

«Οἱ ἄνθρωποί σου, Τζανῆ, ἠδύναντο νὰ ἐπιτύχωσι τὴν χάριν των παραδίδοντές σε· ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι στρατιώτης λιποτάκτης καὶ συνένοχός σου.

— Συνένοχός μου; δὲν εἶσαι εἰμὴ αἰχμάλωτός μου, Ἰωάννη, προσέθηκεν ὁ Τζανῆς μετὰ φαιδρότητος καὶ σαρκασμοῦ. Ἄ! νομίζεις ὅτι μὲ ἠκολούθησας ἑκουσίως; ἃς ἐδοκίμαζες νὰ ἀρνηθῇς καὶ ἔβλεπες· δὲν μὲ ἠκολούθησας λοιπὸν ἐλευθέρως. Σήμερον εἶμαι χωρισμένος ὅλων μου τῶν ἀνθρώπων, δὲν δύνασαι τάχα νὰ ἐπωφεληθῇς τῆς κοπώσεώς μου, ἢ τοῦ ὕπνου μου διὰ νὰ μὲ δέσῃς καὶ νὰ μὲ καταστήσῃς καὶ σὺ αἰχμάλωτόν σου; Στάσου, ἰδοὺ καὶ τὰ σχοινία».

Καὶ ἐβάδισε πρὸς τὸν ἵππον τοῦ Παύλου ἀπὸ τοῦ ἐφιππίου τοῦ ὁποίου ἐκρέμοντο διάφορα σχοινία τὰ ὁποῖα ἔλαβε.

«Τί λέγεις, στρατιῶτα τοῦ αὐτοκράτορος; ποία ὑποδοχὴ σὲ περιμένει εἰς Κάτταρον;»

Ὁ Ζαγραὲ ἐφαίνετο παλαίων καθ' ἑαυτὸν μεταξὺ δύο σκέψεων καὶ ἐσιώπα.

«Μὰ τὸν ἅγιον Δημήτριον! Θέλεις λοιπὸν νὰ δεθῶ μόνος μου;»

Καὶ ἔρριψε τὰ σχοινία ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ Κροάτου ὅστις δὲν ἐσάλευσεν.

Ὁ Τζανῆς ἐκ νέου ἦλθεν εἰς βοήθειάν του.

«Ἐγείρου, σύντροφε, ὄχι ψευδῆ ἐντροπήν, ὁ καιρὸς ἐπείγει· τὶς οἶδεν ἂν δὲν ἦναι αὐτὸς ὁ μόνος τρόπος νὰ ἐξέλθωμεν ἀμφότεροι τῆς δυσκόλου ἡμῶν θέσεως. Θὰ ἔχῃς εἰς τὴν διάθεσίν σου σπουδαῖον ποσὸν καὶ τὰ χρήματα ἀνοίγουσιν ὅλας τὰς θύρας· εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐργασθῇς πρὸς ἀπελευθέρωσίν μου».

— Ἔστω λοιπόν! εἶπεν ὁ Ζαγραὲ ἀποτόμως ὡσανεὶ ἡ τελευταία παρατήρησις κατέπεισεν αὐτόν.

Ὁ Σκλαβοῦνος ἐστήριξε τὰ νῶτά του εἰς τὸ δένδρον, εἰς τὴν βάσιν τοῦ ὁποίου ἐκάθητο ὁ Ζαγραὲ, καὶ ἔτεινεν αὐτῷ τὰς χεῖρας ὅστις τὰς περιέδεσεν· ἔπειτα εἰσαγαγὼν σχοινίον εἰς τοὺς ἀγκῶνας αὐτοῦ τὸν περιέσφιγξε περὶ τὸ δένδρον ἐξόπισθεν· ἔπειτα ἔδεσε τὰς κνήμας του πρὸς ἀλλήλας καὶ ἑκάστην χωριστὰ πρὸς τὸ δένδρον· ἔπειτα, ἐπειδὴ ἐτελείωσαν τὰ σχοινία, μετεχειρίσθη τοὺς χαλινοὺς πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐπιδέσμων του.

«Φθάνει! φθάνει! ἔλεγεν ὁ ἑκούσιος αἰχμάλωτος, πρὸς τί ὅλα ταῦτα;

— Πρέπει νὰ φανῶ ὅτι οὐδὲν παρημέλησα· εἶναι γνωστὴ ἡ ἰσχύς σου.

— Πολὺ ὀρθῶς· τώρα κένωσαι τὰ τρία τουφεκιά μας καὶ ἃς ἔλθωσιν οἱ αὐτοκρατορικοί.

— Ὄχι ἀκόμη, Πέτρε, δὲν θὰ τολμήσουν νὰ περάσουν τὸν χείμαρρον ἐνόσῳ τοιουτοτρόπως βοᾷ κατ' αὐτῶν.

— Ἀλλὰ θὰ περιμένω λοιπὸν δεδεμένος εἰς τὸ δένδρον τοῦτο ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἰδίων μου διαλογισμῶν;

— Ἂν θέλῃς, Τζανῆ, δύναμαι νὰ σοὶ διηγηθῶ ἱστορίαν τινά... τὴν ἱστορίαν τοῦ πρώτου μου ἔρωτος. Ἐνθυμεῖσαι ὅτι ὅταν διηρχόμεθα τὰ γηραιὰ δάση τῆς Ἐρζεγοβίνης ἐξέφρασες τὴν ἐπιθυμίαν νὰ μάθῃς τὴν ἱστορίαν ταύτην.

—Ἡ στιγμὴ εἶναι παραδόξως ἐκλελεγμένη... Ἀλλὰ δὲν πειράζει, ὁμίλει, θὰ σὲ ἀκούσωμεν ἐγὼ καὶ ἡ σελήνη· ἀλλὰ κατὰ πρῶτον λάβε τὴν πίπαν μου Ἰωάννη, καὶ ἑτοίμασέ την».

Ὁ Ζαγραὲ ἐγέμισε τὴν πίπαν, τὴν ἤναψε καὶ τὴν ἔθηκεν εἰς τὸ στόμα τοῦ Τζανῆ. Ἔπειτα ἐκάθησεν ἐπί τινος πέτρας εἰς δύω βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ δένδρου καὶ ἤρξατο τῆς διηγήσεώς του.

ΚΕΦ. Ι'

Ἡ ἐκμυστήρευσις.

Τὸ ὕδωρ ἐβόα εἰσέτι ἐν τῇ χαράδρᾳ· ἐκεῖ ὅπου ἦσαν οἱ αὐτοκρατορικοὶ ἐφαίνοντο εἰσέτι σκιαὶ διερχόμεναι πρὸ τῶν πυρῶν· ἡ σελήνη ἔλαμπεν ὑπεράνω τῶν βράχων ὁ ἄνεμος ἦτο δροσερός· οἱ μεγάλοι γύπες τῶν Νωρικῶν Ἄλπεων διέγραφον κύκλους ἐπὶ τῆς ἀγρίας ταύτης ἐρημίας καὶ ἐμίγνυον τὰς πενθίμους αὐτῶν κραυγὰς πρὸς τὰ «τίς εἶ» τῶν ἀπομεμακρυσμένων σκοπῶν.

«Ὁ πατήρ μου κατῴκει εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων Καπέλλα ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Λικαβίας, ἤρξατο λέγων ὁ Ζαγραὲ. Τῇ βοηθείᾳ τῶν ἀδελφῶν μου διηύθυνε δύω μύλους κινουμένους ὑφ' ἑνὸς τῶν τεσσαράκοντα τριῶν καταρρακτῶν τοῦ Σλουϊνχιάζα· ἐγὼ ἤμην ἐπιφορτισμένος νὰ αὐξήσω τὴν μικρὰν ἰδιοκτησίαν, ἣν ἀπέκτησεν ἐπὶ τῶν βράχων τῶν περικυκλούντων τὴν κατοικίαν του, ἔργον τραχὺ καὶ κοπιῶδες! Ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας μὲ τὴν σκαπάνην ἀνὰ χεῖρας ὤφειλον νὰ καλλιεργῶ τὸν γρανίτην ἀπαλούμενον ὑπὸ τῶν διιζόντων ὑδάτων, ἐπὶ κινδύνῳ τῆς ζωῆς μου· διότι οὐχὶ σπανίως ἡ βροχὴ καθίστα ὀλισθηρὰς τὰς γρανιτικὰς κατωφερείας, ἡ θερμότης μὲ ἔφερεν εἰς παραφορὰν ἢ τὸ ψῦχος ἀπενάρκου τὰ μέλη μου καὶ κάτωθέν μου ὑπῆρχον χαίνοντες κρημνοί. Κατάκοπος μὲ τὸ δέρμα σχισμένον, μὲ τὰ δάκτυλα ἐξοιδημένα, μὲ τοὺς πόδας αἱμάσσοντας ἐπέστρεφον εἰς τὴν οἰκίαν καὶ οὐδεὶς λόγος συμπαθείας ἐβαυκάλιζε τὴν ἀκοήν μου· μόλις μοὶ ἐπετρέπετο νὰ τρώγω τὸν ἄρτον μου εἰς τινα γωνίαν τῆς αἰθούσης, ἐν ᾧ οἱ δύω μου ἀδελφοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ἑστίαν ἐπὶ καλῶν σκαμνίων, τοὺς πόδας ἔχοντας πρὸς τὸ πῦρ ἐδείπνων ἀφθόνως· ἡ μόνη μου διασκέδασις ἦτο νὰ σκοπεύω ἀετούς· εἶχον πάντοτε πρόχειρον ἐν τουφέκιον διότι τὰ ἄγρια θηρία συχνάκις εἰσέβαλλον εἰς τὰς κοιλάδας μας· ἅπαξ μάλιστα ἄρκτος τις ἣν ἐπλήγωσα ἐπέπεσε κατ' ἐμοῦ, ἔσχισε τὸ στῆθος καὶ τὰ σκέλη μου, ὥστε ἡ πρὸς τὸν οἶκον ὁδὸς ὁλόκληρος διεβράχη ὑπὸ τοῦ αἵματός μου. Βλέποντές με εἰσερχόμενον ἐν τοιαύτῃ καταστάσει οἱ ἀδελφοί μου ἐγέλασαν, ὁ πατήρ μου κατειρωνεύθη τὴν ἀδεξιότητά μου καὶ οὐδόλως ἀνησύχησε περὶ τῶν πληγῶν μου· δὲν μὲ ἠγάπα ὁ πατήρ μου διότι γεννώμενος ἐπροξένησα τὸν θάνατον τῆς μητρός μου. Πολλάκις ἐσκέφθην ν' αὐτοκτονήσω, ἀλλ' ἡ ἰδέα ὅτι οὐδεὶς ἤθελε μὲ λυπηθῇ, μὲ ἀνεχαίτισεν.

«Ἑσπέραν τινὰ εἰσερχόμενος εὗρον εἰς τὴν τράπεζαν νέον τι πρόσωπον· ἦτο νέα τις κόρη συγγενής μας· εἶχεν ἀπωλέσει τὸν θεῖον, ὅστις τὴν ἀνέθρεψε καὶ μὴ ἔχουσα ἄλλο στήριγμα, ἦλθεν εἰς Κροατίαν, ἵνα ἐπικαλεσθῇ τὴν προστασίαν τοῦ πατρός μου ὡς ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας· ταῦτα ἔμαθον κατόπιν, διότι τότε δὲν κατεδέχθησαν νὰ μὲ διαφωτίσωσι περὶ αὐτῆς. Τοποθετηθεὶς εἰς τὴν γωνίαν μου εἶδον τὴν νέαν κόρην νὰ κλίνῃ πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἤκουσα τὸν πατέρα μου νὰ ἀπαντᾷ αὐτῇ:

«— Εἶναι αὐτός, τοῦ ὁποίου ἡ γέννησις ἐστάθη ἐπικατάρατος.

«Ἐκείνη ἔστρεψε τότε τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς της πρὸς ἐμέ, καὶ διὰ πρώτην φορὰν βλέμμα συμπαθείας προσηλώθη ἐπ' ἐμοῦ· ἡ καρδία μου ἀνεσκίρτησεν ἐξ εὐγνωμοσύνης· τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὁ μέλας ἄρτος μου μοὶ ἐφάνη γλυκύς. Ἡ ἐξαδέλφη αὕτη ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς οἰκίας καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης εὕρισκον ἐν τῷ σταύλῳ ὅπου ἐκοιμώμην κλίνην καθαρὰν καὶ μάλιστα τροφάς τινας ἃς ὠκονόμει ἐκ τῆς τραπέζης τῶν ἀδελφῶν μου ἢ ἐκ τῆς ἰδίας μερίδος της.

— Αὐτὴν ἠγάπησας; ἠρώτησεν ὁ Τζανῆς μετρίως προσέχων.

— Ὑπομονή! Ἂν ἡ ἀρχὴ τῆς ἱστορίας μου ὀλίγον ἐρεθίζει τὴν περιέργειάν σου, τάχιστα τὸ ἐνδιαφέρον σου θὰ αὐξήσῃ· εἶμαι βέβαιος...

«Ἡ ἐργασία μοὶ κατέστη εὐκολωτέρα, ὁ κόπος ἦτο ὀλιγώτερον σκληρός, μοὶ ἐφαίνετο ὅτι οἱ κρημνοὶ ἰσοπεδώθησαν καὶ ὅτι αἱ ἄρκτοι δὲν ἦσαν πλέον ἐπίφοβοι. Μετά τινας μῆνας Κυριακήν τινα μείνας κατ' οἶκον συνήντησα γείτονά τινα ὅστις μοὶ εἶπε.

«— Θὰ ὑπάγῃς εἰς τὸν γάμον;

«— Εἰς τὸν γάμον τίνος;

«— Τῆς νεοελθούσης μεθ' ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν σου ὃν αὐτὴ θὰ ἐκλέξῃ· αὕτη εἶναι ἡ θέλησις τοῦ πατρός σου.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΥΓΙΕΙΝΗ

Προφυλακτικὰ μέτρα κατὰ τῆς χολέρας.

Ἐν καιρῷ χολέρας ἀνάγκη ὅπως ἀποφεύγωνται πᾶσαι αἱ μεγάλαι συσσωρεύσεις ἀνθρώπων ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου. Αἱ συσσωρεύσεις καὶ τὰ πλήθη ταῦτα καθίστανται εὐκόλως ἑστία μεταδόσεως τῆς ἐπιδημίας· αἱ πανηγύρεις ὡς καὶ τὰ ἱπποδρόμια κτλ, δέον ἐπίσης ὅπως ἐμποδίζωνται ὅσον τὸ δυνατόν.

Ἡ συσσώρευσις ἀκαθαρσιῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς καὶ πέριξ τῶν οἰκιῶν, ὡς κόπρων τῶν ζῴων ἢ ὑπολειμμάτων τῶν ἐργοστασίων ἐν ἀποσυνθέσει, δέον αὐστηρῶς νὰ ἐμποδίζωνται. Οἱ ἐν ἀποσυνθέσει οὗτοι σωροὶ δὲν θέλουσιν ἀνακινεῖσθαι ἢ ἀφαιρεῖσθαι, ἂν πρότερον δὲν διαβραχῶσι διὰ θειϊκοῦ ὀξέως εἰς τὸ ἑκατοστόν.

Δέον ὡσαύτως ὅπως παρεμποδίζηται πλέον ἢ ποτε ἡ διαμονὴ τῶν ἀκαθαρσιῶν ἐν ταῖς ὑπονόμοις, ἰδίως ἄνωθεν τῶν ἀνοικτῶν αὐτῶν ὀπῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ἡ κάθαρσις τῶν ὀπῶν τούτων γίνεται διὰ μίγματος ἐγχλωρίου ψευδαργύρου εἰς τὸ ἑκατοστόν, ῥίπτονται ὡσαύτως ἐναύταις καὶ μεγάλαι ποσότητες ζέοντος ἐγχλωρίου ἀσβεστίου. Ἐν καιρῷ ἐπιδημίας τῆς χολέρας δὲν ἐπιτρέπεται ἡ κένωσις λάκκων εἰμὴ διὰ σωλήνων ἐρμητικῶς κεκλεισμένων, ἐνεργούντων δι' ἀτμοῦ καὶ ἐξαφανιζομένων τῶν ἀναθυμιάσεων ὑπὸ τοὺς λέβητας. Μετὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην οἱ τοῖχοι τῶν λάκκων δέον ν' ἀπολυμαίνωνται διὰ μίγματός τινος ἢ ἐγχλωρίου ψευδαργύρου εἰς τὸ ἑκατοστόν, ἢ διὰ διαλύσεως ἐγχλωρίου ἀσβεστίου, ἓν κιλόγραμον ἐγχλωρίου ἀσβεστίου ξηροῦ ἐντὸς 50 λιτρῶν ὕδατος.

Θὰ ἦτο δ' εὐχῆς ἔργον ἂν ἐν καιρῷ ἐπιδημίας, ἐπετηροῦντο πάντες οἱ λάκκοι καὶ ἀπεμολύνοντο διὰ φροντίδων τῆς ἐξουσίας. Ἡ ἀσφάλεια τῶν κατοίκων οἰκίας τινὸς δὲν δύναται νὰ ἦναι ἐγγυημένη ἂν δὲν ἀ-

1. Μυθιστορία τοῦ κ. Χ. Β. Saintine

νακοινοῦται πάραυτα εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὸ ἐλάχιστον κροῦσμα χολέρας, ὅπερ συμβαίνει ἐν οἰκίᾳ τινί. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὀφείλει νὰ τίθηται ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ ὁ νόμος ὁ τιμωρῶν αὐστηρῶς τοὺς παραβάτας τῆς διατάξεως ταύτης. Οἱ κάτοικοι ὀφείλουσι νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι ἡ διάταξις αὕτη οὐδόλως εἶναι καταθλιπτική, καὶ ὅτι ἡ αὐστηρὰ αὐτῆς τήρησις, εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον ἐχέγγυον κατὰ τοῦ κινδύνου τῆς διαδόσεως τοῦ κακοῦ.

Ἡ δήλωσις αὕτη δέον νὰ γίνηται εἰς τὴν ἀστυνομίαν ἐν διαστήματι 24 ὡρῶν, ὑπὸ τῶν συγγενῶν ἢ φίλων τοῦ ἀσθενοῦς. Καὶ ὁ ἰατρὸς ὡσαύτως ὑποχρεοῦται νὰ γνωστοποιήσῃ ἄνευ οὐδεμιᾶς βραδύτητος εἰς τοὺς περὶ τὸν ἀσθενῆ, τὴν ἀληθῆ φύσιν τοῦ νοσήματος.

Ἂν συμβῇ κροῦσμά τι εἰς ξενοδοχεῖον, οἱ ἀσθενεῖς δὲν δύνανται νὰ διαμείνωσι πλέον τῶν 24 ὡρῶν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ τούτῳ, ἀλλὰ μεταφέρονται ἐν τάχει ἢ εἰς εἰδικόν τι νοσοκομεῖον, ἢ εἰς οἴκημα προωρισμένον ἀποκλειστικῶς διὰ τοὺς χολεριῶντας, ἐν τούτοις οἱ ἀσθενεῖς κέκτηνται τὸ δικαίωμα ὅπως διατάξωσιν τὴν ἑαυτῶν μεταφορὰν εἰς ἰδιωτικήν τινα οἰκίαν ἐνοικιασθεῖσαν παρ' αὐτῶν, ἀρκεῖ νὰ ἦναι δυνατὸν ὅπως ἀπομονωθῶσιν ἄνευ οὐδενὸς κινδύνου διὰ τοὺς γείτονας.

Τὸ ὑπὸ χολεριῶντος τινὸς κατεχόμενον δωμάτιον, δὲν δύναται νὰ χορηγηθῇ εἰς νέον ταξειδιώτην ἢ ἐνοικιαστὴν εἰμὴ μετὰ πλήρη ἀπολύμανσιν αὐτοῦ διὰ καύσεως 30 γραμμαρίων θείου κατὰ κυβικὸν μέτρον.

Ὅταν πολλὰ ἑνταυτῷ πρόσωπα, κατέχουσιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δωμάτιον, καὶ ἓν τούτων καταληφθῇ ὑπὸ χολέρας, διατρέχουσι τὸν μέγιστον κίνδυνον τ' ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας καὶ ἰδίως τὰ παιδία ἂν θελήσῃ τις νὰ θεραπεύσῃ τὸν ἄρρωστον ἐν τῷ ἰδίῳ τούτῳ δωματίῳ, ἀλλὰ πρέπει νὰ μεταφερθῇ ἀμέσως ὁ νοσῶν εἰς εἰδικόν τι νοσοκομεῖον, διότι ἐκεῖ ὑπάρχει παρασκευασμένον πᾶν τὸ συντελοῦν πρὸς ταχεῖαν θεραπευτικὴν ἀγωγὴν καθ' ἑκάστην στιγμήν, ἐναντίον τουτέστι ἐκείνου, ὅπερ νομίζει ὁ κόσμος· αἱ ἐπιτυχίαι τῆς θεραπείας εἶναι πολλῷ μεγαλείτεραι ἐν τῷ νοσοκομείῳ ἢ εἰς περιωρισμένον τι οἴκημα, ὅπου τὸ πᾶν σχεδὸν λείπει πρὸς χορήγησιν τῶν ἀμέσων φροντίδων.

Εἰς πᾶσαν οἰκίαν, ἐν ᾗ συμβαίνει κροῦσμα χολέρας, δέον ὅπως γίνηται ταχίστη ἐπιθεώρησις αὐτῆς ὑπὸ ὑγειονομικῶν ὑπαλλήλων, πρῶτον ἵνα ἐξακριβωθῇ ἡ πραγματικότης τῆς νόσου, εἶτα δ' ὅπως βεβαιωθῇ ὅτι πάντα τὰ πρὸς ἀπολύμανσιν μέσα ἐτηρήθησαν, καὶ εἰσὶν ἐπαρκῆ. Ὁσάκις δὲν παρέχεται ἀρκοῦσα ἐγγύησις περὶ τῆς τηρήσεως τῶν μέσων τούτων ἢ εἰσὶ ταῦτα ἔλλειπῆ, τὸ ἔργον τῆς ἀπολυμάνσεως ὀφείλει νὰ ἐκτελῆται ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, ἤθελε δ' εἶσθαι ἀναγκαῖον ὅπως ἐξασφαλισθῇ ἓν ἄσυλον ἐπὶ 24 ὥρας διὰ τοὺς κατοίκους τῆς οἰκίας διὰ νὰ προβῇ ἡ ἀρχὴ εἰς σοβαρὰν ἀπολύμανσιν· καθότι μόνον διὰ τοῦ μέσου τοῦ νὰ λαμβάνωνται ἐν ἀρχῇ αἱ πλέον αὐστηραὶ προφυλάξεις, δύνανται νὰ ἐμποδισθῶσιν αἱ τοπικαὶ ἐπιδημίαι ν' αὐξήσωσι καὶ νὰ ἐπεκταθῶσι.

Ἡ θερμότης μέχρι τῶν 110°C ἰδίως ὑγρὰ εἶναι τὸ κάλλιστον ἀπολυμαντικὸν μέσον, εἶναι δ' ἐντελῶς ἀκίνδυνος διὰ τὰ ὑφάσματα. Αἱ δημαρχίαι δύνανται κάλλιστα νὰ προμηθεύωσι τοὺς κλιβάνους τούτους, ἱδρύουσαι ἐν καιρῷ ἀνάγκης θερμάστρας σιδηρᾶς, αἵτινες θερμαίνουσι μέχρις ἐρυθροῦ εἰς μέρη ἐπὶ τούτῳ ἐνοικιασθέντα εἰς διαφόρους συνοικίας τῆς πόλεως. Ἀρκεῖ μόνον νὰ διαθέτουσι ταρσοὺς πρὸς κρέμανσιν τῶν ὑπόπτων ἀντικειμένων· αἱ θερμάστραι δύνανται ν' ἀναπυρῶνται ἔξωθεν, καὶ ἐκ παραθύρου ἐκ τοῦ τοίχου δύναται νὰ γίνηται ἡ ἐπίβλεψις.

Εἰς ἕκαστον ἀστυνομικὸν τμῆμα ἀνάγκη νὰ εὑρίσκωνται ἀποταμιευμέναι ἀπολυμαντικαὶ οὐσίαι κατὰ δεσμίδας ἢ φιάλας, μετὰ δόσεων ὡρισμένων καὶ μετ' ἐντύπου ὁδηγίας περὶ τῆς χρήσεως αὐτῶν. (Ἄνθη θείου, ξηρὸν ἐγχλώριον ἀσβέστιον, θεϊκὸς χαλκὸς εἰς κόνιν, ἐγχλώριος ψευδάργυρος ὑγρὸς εἰς τὸ 45ον). Αἱ οὐσίαι αὗται, παρέχονται δωρεὰν εἰς τοὺς αἰτοῦντας ἐπὶ ἀποδείξει τοῦ ἰατροῦ ἢ ὑγειονομικοῦ ὑπαλλήλου ἢ μέλους τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ὑγιεινῆς.

Πρὸς ἀσφάλειαν δὲ τῆς ἐκ τῶν οἰκιῶν ἀφαιρέσεως τῶν ῥυπανθεισῶν κλινοστρωμνῶν, ἢ ἄλλων ἀντικειμένων, ἅτινα δέον ν' ἀπολυμανθῶσι γίνεται συμβόλαιον μετὰ ἐργολάβου τινός, οὗτινος αἱ ἐργασίαι εἰσὶν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς ἀρχῆς, ἅμαξαι δ' ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην προωρισμέναι, καὶ ἀπολυμαινόμεναι καθ' ἑκάστην περιτρέχουσι τὰς οἰκίας παραραλαμβάνουσαι πᾶν τὸ πρὸς καθαρισμὸν ὑλικόν, καὶ ἀποδίδουσαι αὐτὸ καθαρὸν ἐπὶ ὡρισμένῃ ἀμοιβῇ.

Τὰ δημόσια πλυντήρια ὀφείλουσι νὰ ὦσι τὸ ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας ἐπαγρυπνήσεως, ὅπως τὰ ἐκ τῶν χολεριώντων ἀσπρόρρουχα μὴ πλύνωνται μὲ τὰ τῶν ὑγιῶν. Ἡ ἐν αὐτοῖς ἀποθήκευσις ἐγχλωρίου ἀσβεστίου, ἢ θεϊκοῦ χαλκοῦ, θὰ ἐπέτρεπε νὰ λαμβάνωνται μέτρα ἀπολυμάνσεως, ἅτινα θὰ ἠμελοῦντο ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀσθενοῦς.

Πρὶν δὲ τῆς ἐκρήξεως ἐπιδημίας ὀφείλουσιν αἱ ἀρχαί, ὅπως ἔχωσιν ἕτοιμα φορητὰ νοσοκομεῖα, οἰκήματα ἰδιαίτερα ἀποκλειστικῶς διὰ τοὺς χολεριῶντας, ἁμάξας εἰδικὰς πρὸς μεταφορὰν τῶν ἀσθενῶν πάσης τάξεως, ἵνα ὦσιν ἕτοιμα ἐν καιρῷ ὅπου ἡ νόσος, ἥτις ἀναφαίνεται πάντοτε αἰφνιδίως, ἤθελε τὸ πρῶτον ἐμφανισθῇ.[1]

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

Ἀθηναϊκαὶ παροιμίαι

Α

Λούεις με χτενίζεις με
ξέρω ποιά' ν'ἡ μάνα μου.

Λιχοῦδα νὰ μὴ γκαστρωθῇ
τεμπέλα μὴ 'ρωστήσῃ.

Μ

Μὴν κλαῖτε τὸν ἀμάθητο
ὡσὰν τὸν μαθημένο.

Μισὲ μουσιοῦ καὶ μουσταφᾶ
στὸ σπῆτί σου μὴ βάλῃς.

Μὲ τὸ στόμα ἄρα μάρα
μὲ τὰ χέρια ξεραμάρα.

Μικρὸ μπουμπούκι γιάτρευε
πριχοῦ νὰ μεγαλώσῃ . . .

Μὴν τάζῃς τοῦ ἁγίου κερὶ
μικροῦ παιδιοῦ κουλοῦρι,
Μεγάλο κακὸ
μεγάλο γιατρικό.
Μεγάλη κόρη
μεγάλη μοῖρα.

Μεγάλη δακονέα φάε
μεγάλο λόγο μὴν 'πῇς.

Μὲ τὴν μιά μου δεχατέρα
δεκοχτὼ γαμπροὺς ἐκάμα.

Μιᾶς ὥρας δουλειὰ
'νοῦ χρόνου τεμπελιά.

Μήδ' ἡ μηλιὰ τὰ μηλά της
μηδ' ἡ μάνα τὰ παιδιά της.

Μὲ τὸν καλλίτερό σου φάε πιὲ
καὶ νυστικὸς σηκώθου.

Μιὰ παπάρα τοῦ γαμπροῦ
ἕνα λίγωρο φαΐ.

Μιὰ ἄσχημη ζαρίφισσα
νικάει τὴν ὠμορφάδα.

Μιὰ μασκάλῃ
δυὸ καρπούζια δὲ χωρεῖ.

Μήτε καλὴ μήτε κακὴ
μήτε πηλένια πεθερά.

Μήτ' ἄργησε μήτ' ἔγεψε.

Μιὰ μάνα ποῦ γεννοβολᾷ καταπονάει τὸ χάρο.

Μὴν βλέπεις τὰ ποδάρια μου τὰ στραβὰ
μόν' τὴ μοῖρά μου τὴν ἴσια.

Ν

Νὰ μὴ σεῖξερα θάλασσα
σὲ πέρναγα κολύμπι.

Νὰ ὁ κάμπος
νὰ κι' ὁ Φράγκος.

Ν' ἄξερα ποιά ν' ἡ μοῖρά μου
νὰ πάω νὰ τήνε δείρω.

Ν' ἄκαναν ὅλαις ἡ μέλισσαι μέλι
θὰ τρωγαν οἱ γύφτοι μὲ τὸ κουτάλι.

Νὰ σὲ ἰδῶ τὸ Μάϊ μὲ γοῦνα
τὸν Ἰοῦνι μὲ σιγοῦνα
καὶ τὸν Αὔγουστο μὲ κάπα.

Νέχα τὸ πάσχα νάτρωγα
καὶ τὴ λαμπρὴ νὰ φόργιά.

Νὰν τῶξερε ἡ μανοῦλά μου
ποῦ βγάζω τὰ δοντάκια
νὰ πιανε νὰ μὲ τύλιγε
σὲ μαλακὰ βαμβάκια.

Ξ

Ξίχασα πῶς εἶχα ἄντρα
κ' ἔπαιζα μὲ τὸ κοπέλι.

Ξένος πόνος ξέγδαρμα.

Ξένα ροῦχα 'ντύνεσαι
λιγωρα τὰ γδύνεσαι.

Ο

Ὁ γέρος ὁποῦ πολυζεῖ
κάτι τοῦ μέλλει γιὰ νὰ ἰδῇ.

Ὁ γύφτος ἔμαθε γυμνὸς
καὶ ντρέπεται 'ντυμένος.

Ὁ καιρὸς ἂν σκουτουφλιάσῃ,
ἢ θ' ἀστράψῃ ἢ θὰ βροντίξῃ.

Ὅποιος δὲ θέλει ν' ἀκούσῃ τὴ βαρδάρα δὲν πάει 'στὸ μύλο.

Ὁ Τρελλὸς ἂν κλαίῃ, κλαίει γι' ἄλλον.

Ὅποιος, μιλάει πολλὰ, μιλάει τρελλά.

Ὄντες χωρίζει ἀντρόγυνο
καὶ τὰ βουνὰ ῥαΐζουν.

Ὁ σπανὸς σπανάκια θέλει.
καὶ τὰ γένεια τί τὰ θέλει.

Ὁ φρόνιμος τὴν πίκρα του
κανάκια τὴν περνάει.

Ὅποιος πίνει βρεσὲ δυὸ φοραῖς μεθάει.

Ὅποιος δὲν διακρίνεται
εὔκολα κολάζεται.

Ὅποιος μὲ βρίζει Θεὸς 'σχωρές τον
κι' ὅποιος μοῦ τὰ πῇ πανάθεμά τον.

Ὅπου τοῦ μέλλει νὰ πνιγῇ
ἀπ' ἄλλο δὲ φοβᾶται.

Οὔτε ἄσπρο στὸ πουγγί
οὔτε ντέρτι 'στὴν καρδιά. . .

Ὅποιος μαγερεύει ψέμματα
ἡ κοιλιά του τὸ ξέρει.

Ὁ Γρηγόρης ἐγρηγόρει
κι' ὁ Μελέτης ἐμελέτα
κι' ὁ Γρηγόρης τὴν ἔπῆρε
τοῦ Μελέτη τὴν γυναῖκα.

---

1. Ἐκ τοῦ συγγράμματος « Περὶ τῶν ἐπιδημιῶν τῆς χολέρας » τοῦ ἰατροῦ κ. Γερασίμου Φωκᾶ.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ», ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ